

1. Вступ

Питання про дослідження власних назв внутрі міських об'єктів — урбанонімів (від лат. — urbanus — місцевий і грец. — ὄνομα — ім'я) у вітчизняному мовознавстві є неновим. Це пояснюється тим фактом, що ономастика як окрема галузь мовознавчої науки привертає увагу багатьох дослідників: власні назви за своєю суттю містять велику кількість найрізноманітнішої корисної наукової інформації з різних сфер людських знань. Так, аналізуючи походження тієї чи іншої назви, ми можемо дізнатися про історію українського народу, про переселенців, що потрапили на територію нашої держави з інших країн, черпати відомості з етнографії, географії, релігієзнавства, історії, культури і т. ін. Окрім того, власні назви є важливим джерелом досліджень для фахівців з перелічених вище галузей знань.

Серед вітчизняних дослідників, які займаються вивченням урбанонімії, слід виділити наступних мовознавців: Карпенко Ю.О., Степанов Є.М. (м. Одеса), Белей О.О. (м. Ужгород) та ін. Зокрема, Тригуб Л.Г. та Білюк А.В. (м. Миколаїв) виділили чотири тематичних групи існуючих у Миколаєві годонімів згідно з принципами найменування (відіменні, відантропонімічні, відтопонімічні та відетнонімічні назви). В основу нашого дослідження також покладено подібну класифікацію з метою характеристики назв за мотиваційними ознаками. Запропонована класифікація є досить послідовною, але вона не є досконалою. Зокрема, не досить правильно подано назву першої групи урбанонімів ("відіменні"), що містить відапелятивну лексику; хоча не можна говорити про те, що дана група є хибною щодо її складу. У зв'язку з відсутністю чітких наукових даних в опрацьованій літературі автор роботи використав дану класифікацію як зразок для обґрунтування та аналізу власного фактичного матеріалу [див. Тригуб, 74; с. 134-137].

Степанов Є. М. — одеський мовознавець. В своїй праці він розглядає фактори формування одеської урбанотопонімії, що дає можливість порівняти їх із формуванням місцевих назв вулиць. Вони практично є спільними в зв'язку з географічною близькістю та історичним розвитком міст, який відбувається в одному руслі (пор.: **вулиця Приморська** в Одесі — **провулок Приморський** у Кіровограді; **вулиця Окружна** — **провулок Окружний** і под.). Досить часто такі одиниці існують з різними номенклатурними назвами, що ясно ілюструє вище наведений приклад. Спільними факторами виступають, насамперед, природний (**вулиці Приморські**) та кліматичний, географічний (**вулиця Пряма** — **провулок Прямий**), а також інші чинники, як-от: соціальний, економічний, культурний, історичний, соціально-політичний [див. Степанов, 2000; с. 12-23].

Працівник архіву Кіровоградського державного краєзнавчого музею Шляховий К. дослідив найдавнішу годонімічну систему міста Єлисаветграда, переконливо довівши, що вона виникла внаслідок прокладання невеликих доріг і стежок першими поселенцями від фортеці Св. Єлисавети в XVIII столітті, а згодом почали виникати і перші вулиці, які називалися за аналогією назви того бастіону чи рavelіну фортеці, від якого вони брали свій початок. Таким чином, праця цього дослідника є найбільш цінною для нашої роботи в плані конкретної прив'язаності до її предмета.

Белей О. О. (м. Ужгород) дослідив шар закарпатської ергонімії на сучасному етапі її формування (власні назви підприємств). Він концентрує увагу читачів на всебічному їх ознайомленні з українською (закарпатською) фірмонімією, теоретичними проблемами сучасної фірмонімії та культури мови в ній. Дана праця допомагає глибше зрозуміти процеси, що відбуваються в сфері урбанонімії на сучасному етапі.

Карпенко Ю. О. (м. Одеса) створив багато теоретичних праць, що стосуються ономастики загалом, зокрема, його стаття "Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору" [див. Карпенко, 92; с. 3-10] значно допомагає розумінню суті питання, що опрацьовується.

Прізвища кіровоградських журналістів Блюміної Т., Босько В., Дніпровського Ю., Матівоса Ю., Ножнова М. також заслуговують значної уваги, їх статті містять цікаві розвідки про походження назв вулиць Кіровограда, допомагають дослідникові у пошуку пояснення тієї чи іншої назви, відкривають для нього нові назви.

Із зарубіжних мовознавців-ономастів, що займалися вивченням назв досліджуваних онімів, варто виділити прізвище Суперанської О. В. (Росія). Вона зробила значний внесок у розвиток ономастики і урбаноніміки, зокрема. Досить цінними працями є ті, в яких ґрунтовно висвітлюються теоретичні засади науки, а також зіставлення російських урбанонімів з іншомовними власними назвами, що дає можливість науковцям зробити певні висновки про спільні та відмінні риси вітчизняних та іноземних назв.

Російська дослідниця зазначає, що "собственные имена были предметом внимания ученых и философов с древнейшей эпохи и на Востоке, и на Западе". Далі вона говорить: "Объектом исследования ономастики являются история возникновения имен и мотивы номинации, их становление в какой-либо период, различные по характеру и форме переходы онимов из одних классов в другие (трансонимизация)". Тут вона сходиться у поглядах з Карпенком Ю. О., що теж підтримує і розвиває думку про існування в сфері власних назв явища трансонімізації, яке характерне і для урбанонімії. Стосовно назв вулиць Суперанська О. В. пише: "В названиях внутригородских объектов больше, чем в какой-либо другой топонимической категории, проявляется сознательный процесс наименования и переименования" [див. Суперанська, 64; с. 128]. Отже, вона не проводить чіткої межі між топонімікою та урбанонімікою, — лексики, що свідомо перейменовується людьми, набуваючи статусу особливої, бо вона найбільше підпадає під суспільний вплив.

Щодо інших російських ономастів, певної уваги заслуговують Калакуцька Л. П. (теоретичні розробки з ономастики) та Пашутін О. М., який хоч і не був мовознавцем, але створив досить докладний нарис, у якому можна знайти тлумачення багатьох назв вулиць та інших годонімічних об'єктів Єлисаветграда (історичний аспект).

Актуальність порушеного питання полягає в тому, що на сьогодні з лінгвістичного боку ще не досить повною мірою висвітлено генезис урбанонімії Кіровограда. Адже подібний шар онімів складає величезну кількість назв вулиць, площ, різноманітних установ та підприємств, зрештою, всіх реально існуючих об'єктів міста. Кожне місто має власну історію виникнення і розвитку, а тому й урбанонімікон кожного з них є до певної міри оригінальним. Це окреме лінгвістичне явище, хоча існують і спільні з іншими класами онімів риси в плані номінації об'єктів, періоду існування назв та їхньої побудови. Саме це і зумовило вибір теми нашої роботи, — "Динаміка урбанонімії міста Кіровограда", яка комплексно ще ніким не досліджувалася.

Мета дослідження — виявити принципи і мотиви номінації урбанонімів (годонімів, агоронімів) міста Кіровограда і з'ясувати їх лексико-семантичні, словотвірні та структурні особливості на всіх етапах розвитку.

Для реалізації поставленої мети ми висунули наступні завдання:

- 1) виявити склад назв внутрішньоміських об'єктів Кіровограда (кол. Єлисаветграда, Зинов'євська, Кірова);
- 2) класифікувати їх за часом виникнення;
- 3) з'ясувати принципи номінації та мотиваційні ознаки годонімів і агоронімів досліджуваного матеріалу;

- 4) дослідити структуру зафіксованих назв;
- 5) проаналізувати продуктивність словотворчих способів і засобів урбанонімів;
- 6) встановити динаміку кількісного співвідношення груп досліджених назв.

Предмет дослідження — формування урбанонімії міста Кіровограда.

Матеріалом дослідження послужили 1011 власних назв вулиць, провулків, проспектів, проїздів, тупиків, годонімічних комплексів (від грец. ὄσος — шлях, напрям, рух і... онім) та площ — агоронімів (від грец. — ἀγορά — площа) міста Кіровограда. У роботі аналізується походження назв усіх внутрішньоміських об'єктів, що демонструють просторові відношення і за своєю семантикою дуже тісно пов'язані з іншою топонімічною лексикою. Такі назви виступають головним шаром онімів (годоніми) по відношенню до інших у сфері урбанонімії, серед яких дромонши — назви доріг, автошляхів, зупинок, що, однак, функціонують і за межами міста; ергоніми — назви підприємств; идеоніми; логооніми; прагматоніми; ойкодомоніми; власні назви-імена закладів, товариств тощо. Останні теж потребують осмислення та систематизації.

Власне, з таких назв і починається місто. Навколо них групуються всі інші різновиди урбанонімів: вулицями міст рухається міський транспорт, що має свої маршрути і зупинки, впродовж них розташовані різноманітні установи, і кожна з таких реалій має власну назву.

Джерелами матеріалу послужили: місцева експедиція; робота з історіографічною літературою та картами міста у краєзнавчому відділі наукової бібліотеки; робота з матеріалами фондів кіровоградського державного архіву. В процесі роботи над дослідженням було застосовано наступні методи і прийоми [див. Кочерган, 1999; с. 207-255]: описовий метод (під час пояснення тієї чи іншої назви в основній частині роботи); структурний метод (компонентний аналіз); соціолінгвістичний метод (включене спостереження); математичний метод (лінгвостатистика) з метою встановлення назв і створення певних висновків на цьому ґрунті.

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УРБАНОНІМІВ КІРОВОГРАДА

1.1. Принципи й умови формування місцевої урбанонімії

Становлення перших назв (годонімів) Кіровограда пов'язане з виникненням у регіоні Північного Причорномор'я (поняття, що взяте з праці Тимофєєнко В.І. [див. Тимофєєнко, 84; с. 123-125]) низки міст-укріплень у другій половині XVIII століття, до яких належали Миколаїв, Єлисаветград, Катеринослав та інші міста. Розвиток внутрішніх об'єктів міста починається саме в цей період. Вони виникають після заснування на цій степовій території фортеці: „Основанием города Елисаветграда послужила крепость св. Елисаветы, которая вследствие именного указа Императрицы Елизаветы Петровны от 11 января 1752 года, была с торжеством заложена генералом Глебовым” [див. Пашутін, 92; с. 3]. Фортеці виникали, як правило, біля річок, в околицях яких селилися вихідці з різних регіонів, що й складали населення майбутнього міста.

Вони прокладали стежки до фортеці, а потім за цими шляхами закріплювалися годоніми. Такі вулички розташовувалися за лінійним принципом і найменовувалися іменами різних святих, що ними були названі рavelіни і бастіони фортеці. Створювалися так звані годонімічні комплекси, що утримували об'єкти в стрункій системі. Це дуже вдало демонструє унаочнення, яке пропонує Шляховой К. (див. схему в додатку 3). Ми бачимо, що об'єкти іменовувалися також і за іншими принципами номінації. З розбудовою міста з'являються нові оригінальні назви XIX століття, що концентруються на Подолі (старовинному центрі міста). Наприклад, **улиця Береславская, переулок Театральный, провулок Салганний** тощо (Рябков, 45). Тому такі назви слід вважати найдавнішими. Однак більшість назв підпадає під вплив радянської ідеології, що почала поширюватися після того, коли відбулася Жовтнева революція (так звані “дорадянський” та “пострадянський” періоди). Відтоді склад урбанонімікону стрімко поновлюється лексикою, що відбиває діяльність Компартії СРСР, її діячів та символіку, як-от: **вулиця і площа Леніна, площа Ленинского Комсомола, вулиця Кірова, проспект Комуністичний і под. (МУМАЕЗВ)**. Поряд з ними виникають назви, що походять від прізвищ діячів української культури, хоча це невеликий шар лексики. Наприклад, **вулиця Шевченка, вулиця художника Ярошенка, провулок М. Пиманенка, провулок Український (МУМАЕЗВ)**. Докорінну зміну значної частини урбаноніміки Кіровограда, що відбувається і зараз, знаменувало отримання нашою країною незалежності (1991 рік). У цей період поступово відновлюється українська культура, і цей процес торкається принципів номінації об'єктів нашого міста, їм частково повертаються старовинні назви, і багато назв замінюється новими, що являють собою автентичні урбаноніми, як-от: **вулиця Пашутіна, вулиця Василя Стуса, вулиця Євгена Маланюка, вулиця Богдана Хмельницького, проспект Винниченка і под.**

1.2. Лексико-семантичні особливості урбанонімів.

Урбаноніми як одиниці, що вживаються в мовній практиці для позначення внутрішньоміських об'єктів, є такими, що з'являються й існують лише з появою та існуванням відповідних поселень. Це окремий клас власних назв, який не позначається на картах, тобто являє собою назви мікроодиниць, що належать саме внутрішньоміським об'єктам. Вони свідомо створюються людиною з метою виконання певних функцій: 1) номінативної — функції називання об'єкта (постійна) (**вулиця Аджамська, провулок Бобринецький**); 2) інформативної — назва несе в своєму змісті певну інформацію про об'єкт (**площа Богдана Хмельницького, провулок Крутий, провулок Скелястий**); 3) естетичної — підкреслюється мовна привабливість назви, її вишуканість та оригінальність, що досягається за допомогою різних критеріїв, наприклад, відповідність моді), як-от: **провулок Конний, вулиця 8-го Березня**; особливостям ландшафту, як-от: **вулиця Набережна, вулиця Лісопаркова, вулиця Острівська** тощо; 4) ідеологічної — назва відбиває те чи інше поняття

пануючої в суспільстві політичної ідеології, як-от: **площа Дружби Народів, провулок Комінтерна, вулиця Миру**. Назви таких об'єктів дуже часто змінюються, тому що на їх виникнення і формування впливає коло різних факторів: 1) політичний, суть якого полягає в залежності назв вулиць від суспільно-політичних умов, зокрема в "привлечении полезных иностранцев, старообрядцев" [див. Тимофєєнко, 84; с. 198]. Тут варто зазначити, що останнім часом цей фактор діє як засіб для популяризації ідеології другої пол. ХХ — поч. ХХІ століття, наприклад: **проспект Винниченка, вулиця Богдана Хмельницького**; 2) соціальний — на формування назв впливає існування тих соціальних прошарків людей, які проживають (чи проживали) в місті, наприклад: **улиця Купеческая, улица Кузнецкая, вулиця Червонозорівська**; 3) економічний — з розвитком економіки зростає потреба в новій робочій силі та розширенні території міста для розгортання виробництва, а під впливом цього з'являються відповідні назви, наприклад: **вулиця Заводська, вулиця Залізнична, провулок Колгоспний**; 4) часовий — впливає на формування назв постійно — вони виникають під час створення міста, існують протягом певного проміжку часу, інколи замінюючись іншою назвою, більш сучасною, як-от: **улиця Пашутинская — вулиця Пашутіна — вулиця Компанійця — вулиця Пашутіна, улица Дворцовая — вулиця Леніна**; 5) історичний — хід історичних подій може кардинально змінювати склад власних назв міста: **улиця Уфимская — вулиця Євгена Маланюка, площа Декабристів — площа Б. Хмельницького**; 6) культурний — рівень культурного розвитку населення міста також впливає на розвиток урбанонімікону (**вулиця "Народного слова", вулиця Фісановича, вулиця Олени Журливої, вулиця Валерія Гончаренка¹**); 7) релігійний — багато назв об'єктів мають сакральну семантику, завдячуючи існуванню в містах релігійно-культових споруд (храмів, костьолів, синагог), але зараз він не є дієвим; лише зрідка можна зустріти в місті вулицю, що носить назву церкви (превалює християнський струмінь (**вулиця Преображенська, вулиця Успенська**)); 8) фізико-географічний — назви об'єктів виникають під впливом природного фактору: форми ландшафту, існування водоймищ, інших природних явищ. Наприклад, **вулиця Верхня Прирічна, улица Московская-Перспективная**. "Размещая города на берегах рек или морей, проектировщики учитывали водные акватории как важнейший градоформирующий фактор" — пише Тимофєєнко В. І. [див. Тимофєєнко, 84; с. 200]. Назва об'єкта також може містити вказівку на його довжину чи розташування по відношенню до іншого об'єкта; 9) етнографічний — назва об'єкта залежить від національної належності людей, які проживають чи проживали тут: **провулок Український, провулок Арнаутівський**. Всі перелічені фактори є екстралінгвальними. До внутрішньомовних слід залучити фактор впливу однієї мови на іншу, внаслідок чого порушується нормальний розвиток назв. Так, завдяки білінгвізму кожен урбанонімікон міст колишнього СРСР мав у своєму складі національні і російські назви, які згодом, з отриманням країнами незалежності, перекладалися рідними мовами, хоча залишилася колишня ідеологічна семантика. Взагалі, назви об'єктів, що досліджуються, повинні відповідати певним історичним, естетичним та етнографічним і культурним критеріям, відображати культурний і духовний розвиток нації, частина якої проживає в тому чи іншому місті, підкреслювати оригінальність населених пунктів.

Як пише Шляховий К., "историчность и естественность первых названий частей и площадей, улиц и переулков города — это святыня генезиса, важность которого можно сравнить разве что с именами отцов, дедов и прадедов каждого человека. Возродить и сохранить эти названия — дело чести, гордости и культуры всего города" [див. Шляховий, 99; с. 4]. Необхідно продовжувати життя таким назвам: **вулиця Велика Перспективна, вулиця Двірцева** (вперше вони виникли як російськомовні назви). (Рябков, 45). Отже, назви, що виникли першими, повинні зберігатися і не піддаватися різним впливам. Суперанська О. В. зазначає, що "особенно часто подвергаются изменениям названия объектов, созданных самим человеком, — населенных пунктов, улиц. Это бывает связано с различного рода историческими событиями и продиктовано изменением политической, экономической, языковой и прочей ориентации" [див. Тимофєєнко, 84; с. 145]. Вона також стверджує той факт, що урбаноніми є нестійким явищем в ономастиці. Назва, що виникла, може одразу зникнути або змінюватися на інші протягом певного часу. Такий тип назв завжди є лаконічним і максимально коротким за кількістю графем.

Наприклад, **вулиця Верхня, провулок Правди, вулиця Васи́лини, вулиця Шевченка (МУМАЕЗВ).** Суперанська О.В. зазначає, що йому властиві “краткість, лаконичність и в то же время емкость и выразительность” [див. Тимофеєнко, 84; с. 167].

І справді, більшість годонімів — це однокомпонентні одиниці. Це, як правило, відіменні (відапелятивні) чи відантропонімні назви, рідше відтопонімні чи відетнонімні. Наприклад, **вулиця Балтійська, вулиця Артема. (МУМАЕЗВ).** Відіменні назви зазвичай відображають у своїй семантиці історичні події, особливості ландшафту міста чи професіональні ознаки перших поселенців. Наприклад, **площадь Ленинского комсомола (Дніпровський, 9), вулиця Біанська Набережна, провулок Ковалівський. (МУМАЕЗВ).** Сюди прилягає багато сакральних назв. Відантропонімні урбаноніми фіксують прізвища видатних людей, доля яких пов’язана з містом, або великих митців та духовних поводитирів нації. Наприклад, **вулиця Пашутіна, вулиця Євгена Маланюка. (МУМАЕЗВ).** Відтопонімні назви виникають з метою прославлення історичних міст країни або з метою меморіалізації назв міст. Наприклад, **вулиця Київська, вулиця Одеська, вулиця Кіровоградська. (МУМАЕЗВ).**

Відетнонімні назви слід вважати найдавнішими за часом виникнення. Вони трапляються дуже рідко і відображають той факт, що у даній місцевості проживають чи проживали переселенці з інших країн (арнаути з Албанії, євреї, росіяни тощо), наприклад, **провулок Арнаутовський.**

У зв’язку з тим, що країна може перебувати під впливом певної політичної ідеології, урбанонімікон міст може набувати глобального ідеологічного забарвлення. Тоді такі об’єкти починають отримувати ідеологічні назви певної партії, її символіки, прізвищ її діячів тощо. Такі назви стають стереотипними й існують доти, доки існує такий пануючий режим. Це можна спостерігати на прикладі урбанонімікону міст, що входили до країн з соціалістичним режимом. Наприклад, **провулок Червонозорівський, вулиця Червоносільська.**

До певної міри стандартною слід вважати групу назв, що вживаються на позначення особливостей місцевості, в якій розташоване місто, чи розташування того чи іншого об’єкта по відношенню до іншого, а також назви відантропонімні та відтопонімні (деякі випадки). Наприклад, **вулиця Криничувата, вулиця Колодязна, провулок Степовий; вулиця Шевченка, вулиця Пушкіна.** Такі назви існують у кожному населеному пункті країни, і про них буде йтися мова в основній частині роботи.

Варто зазначити, що аналізовані годоніми та агороніми формально належать до різних частин мови і представляють, головним чином, субстантивовані прикметники та іменники, що завжди знаходяться у родовому відмінку однини (генітивний тип) і є формою *singularia tantum*. Наприклад, **вулиця Миру, вулиця Жовтневої революції, вулиця Енергетиків, вулиця Ентузіастів.** Також такі назви представлені прикметниками в називному відмінку однини. Наприклад, **вулиця Світлогорська, тупик Бериславський, провулок Косий В’їзд, вулиця Озерна Балка.** Іноді деякі назви вживаються разом з нумеративом з метою вказівки на порядок розташування однакових онімів. Наприклад, **вулиця Лінія 1-а — 10-а, улица Таврическая 1 -ая — 8-ая, вулиця Світлогорська 1-а — 2-а.** Багатокомпонентні назви мають змішану частиномовну належність (прикметник з іменником, як-от: **вулиця Кавказька Площа, іменник + сполучник + іменник, як-от: вулиця Сакко і Ванцетті тощо).** Як відомо, нові слова утворюються за допомогою способів словотворення: ті, що утворюються за допомогою морфем (морфологічні):

- 1) суфіксальний, в процесі якого беруть участь різноманітні суфікси (наприклад, **мерзлий**);
- 2) префіксальний, що передбачає утворення слів за допомогою префіксів (наприклад, **обдерти**);
- 3) префіксально-суфіксальний — поєднання перших двох способів (наприклад, **перемир[ja]**);

- 4) безафіксальний, що не передбачає утворення слів за допомогою афіксів (наприклад, **переліт**);
- 5) основоскладання, в процесі якого беруть участь основи кількох слів (наприклад, **зореліт**);
- 6) та аббревіація, тобто утворення нових слів аббревіатурного типу шляхом скорочення старих слів до кореневої морфеми або першої літери (**Укрнафтогаз, АН**).

Такі слова-аббревіатури прийнято писати великими літерами або з великої літери (якщо це скорочення до морфем). У такому випадку кожна частина слів виступає окремою кореневою морфемою; до цієї групи способів також належить група неморфологічних способів, що беруть участь у творенні нових слів без допомоги афіксів: 1) морфолого-синтаксичний (одна частина мови морфологізується в іншу), наприклад, **один** чоловік (морфологізація займенника); 2) лексико-синтаксичний, що передбачає творення нових слів за допомогою лексикалізації словосполучень (**перекотиполе**); лексико-семантичний, що є найскладнішим й найбільш рідкісним з усіх вище згаданих способів (**вулиця Шевченка**) [див. Кричун, 2000; с. 5].

Згідно з існуючою класифікацією словотворчих способів проаналізовано й фактичний матеріал нашого дослідження. Всі назви укладаються в наступну систему способів словотворення: 1) суфіксальний (**улиця Пашутинская, провулок Український**); 2) префіксально-суфіксальний (**вулиця Прирічна**); 3) зрощення (**вулиця Світлогорська**); 4) аббревіація (**вулиця Комінтерна**); 5) лексико-семантичний.² Як зазначає Карпенко Ю.О., "лексико-семантичний спосіб словотвору... закономірний, повноцінний і досить поширений шлях поновлення лексичного складу мови" [див. Карпенко, 92; с. 3] і в основі нього лежить поява так званої мезонімії, — перехідного типу відношень між полісемією та омонімією. Такий спосіб є одним із активних джерел поповнення лексичного запасу мови. За допомогою нього також утворюється шар урбанонімії. Тому згадана вище думка мовознавця є дуже цінною. „Будучи поширеним способом словотвору, — пише він, — мезонімізація особливо помітна в сфері ономастики.” [див. Карпенко, 92; с. 4]. Тут необхідно вказати на конкретні різновиди мезонімізації, що характерні для годонімів: 1) трансонімізація — це такий різновид лексико-семантичного способу словотвору, при якому відбувається перехід власної назви у власну назву (**вулиця Гоголя**); 2) онімізація — це такий різновид лексико-семантичного способу словотвору, при якому відбувається перехід загальної назви у власну назву(**проспект Правди**).

Всі мовні явища в роботі розглядаються з погляду синхронії, оскільки при подібних актах словотворення єдиною раціональною є синхронна деривація.

Залежно від структури всі урбаноніми можна розподілити на кілька груп:

- 1) однокомпонентні (одночленні) назви, що в своїй структурі містять лише одне слово і є найбільшою групою за кількістю одиниць. Це група найрізноманітнішої лексики, наприклад, **провулок Колгоспний**;

- 2) двокомпонентні (двочленні) назви складаються з двох слів. Це антропоурбаноніми з одним або двома ініціалами біля прізвища видатної людини, або її повне ім'я та прізвище чи псевдонім, що вживаються з метою меморіалізації особи (**вулиця Михайла Салтикова-Щедрина**). Сюди ж належать назви з нумеративами для розрізнення ідентичних лексичних основ, — такі назви містять в своїй структурі порядковий числівник, що знаходиться у пре- чи постпозиції по відношенню до урбаноснови (**1-а — 2-а Поперечні вулиці**); лексичні основи несуть в собі різну інформацію, іноді нумератив вказує на знаменну історичну дату чи назву певного державного свята, тобто ті, що трансонімізувалися (**вулиця 1-го Січня**). До цієї групи належать також складні двокомпонентні назви, що у своїй структурі містять особливі універсальні слова-вказівки на

місце розташування об'єкта по відношенню до іншого або на його довжину (**вулиця Верхня Прирічна**);

3) до групи багатокомпонентних (багаточленних) назв належать такі, що у своєму складі містять більш, ніж два компоненти. Вони складають найменшу групу урбанонімів, яка є непродуктивною. Зазвичай це 3-4-компонентні назви, що дорівнюють сполукам слів (**Площадь для народных увеселений и игр**).

1 Необхідно зауважити, що наведена назва ще не присвоєна жодній вулиці міста; вона є проектною: **вулиця Луначарського** → **вулиця В. Гончаренка** (1) або **В. Черновола** (2). (МЕ).

2 Наприклад, **вулиця Нейгауза, вулиця архітектора А. Достоевського**. (МУМАЕЗВ).

РОЗДІЛ II.

УРБАНОНІМІЯ РІЗНИХ ХРОНОЛОГІЧНИХ ЗРІЗІВ

2. Стан урбанонімії міста у XVIII столітті

Перший період становлення назв м. Єлисаветграда охоплює часовий проміжок з др. пол. XVIII до XX століття. В цей час інтенсивно виникають перші урбаноніми, що пов'язано з посту повою розбудовою міста. Це невелика група назв, що характеризується власними лексико-семантичними та структурними й словотвірними особливостями, які дещо відрізняються від тих, що виникнуть в майбутньому. Беручи до уваги всі фактори, що впливали на появу назв у цей період, слід виділити наступні принципи номінації внутріміських об'єктів:

1. Урбаноніми, що ґрунтуються на відіменному принципі: **переулок Полицейский¹, Ярмарочная площадь;**
2. Урбаноніми, в основу яких покладено найменування на честь прізвищ чи власних імен видатних людей, чи імена, які вплинули на історію міста, а також святих (відантропонімний принцип): **Верхня Биковська вулиця** (на честь полковника Викова), **Суворовский бульвар;**
3. Урбаноніми, утворені за відношенням до інших географічних об'єктів: **улиця Московская-Перспективная.**

2.1. Відіменні назви

Враховуючи думку Карпенка Ю.О., який зазначає, що "способи номінації та способи словотвору — це не родові й видові явища, а різні явища, хоч і взаємозв'язані: номінація є лексичним явищем, а словотвір — явищем свого власного рівня, який не тотожний лексичному" [див. Карпенко, 92; с. 8], у цій роботі розрізняються також вищезазначені поняття. Тому, спочатку назви аналізуються згідно з їх лексико-семантичними особливостями (найвищий рівень), а потім розглядається їх структура та дериваційні особливості (словотвір).

Оскільки аналізована група назв є кількісно найбільшою, і в ній присутня розгалужена класифікація мотивів номінації, її слід розглядати найпершою.

Оніми, що ґрунтуються на відіменному принципі, можна представити наступним чином:

А. Найменування за якою-небудь однією найбільш значимою ознакою чи особливому об'єкту, що виділяють дану вулицю чи площу з ряду інших:

Провулок Кріпосний. Даний об'єкт названо на честь фортеці Св. Єлисавети, з якою пов'язане виникнення міста. Першопочатково назва існувала в російському варіанті (**переулок Крепостной**). (МУМАЕЗВ). **Улиця Больничная.** Дана назва походить від апелятиву 'больница'. На цій вулиці колись знаходилась лікарня. (Авт. версія.) **Улиця Московская-Перспективная.** Назва об'єкта є досить своєрідною. Вона належить до цієї підгрупи тому, що другий компонент походить від апелятиву 'перспектива', який вказує на те, що об'єкт збудовано у вигляді перспективи у напрямку від фортеці. Очевидно, перший компонент Московская вказує на наслідування номінації, що діяла в м. Москва. (Авт. версія.)

Б. Назви об'єктів у залежності від їх розташування відносно інших значимих об'єктів (головної вулиці, річки, району тощо):

Улица Островская. Назва об'єкта має значення „такої, що знаходиться на острові”. Цей острів знаходиться на р. Інгул, і дана вулиця проходить по ньому (Шляховой, 60). **Улица Верхнебыковская, улица Нижнебыковская.** Нас цікавить мотив номінації 1-ої частини даних назв. Вони відображають знаходження об'єктів на місцевості по відношенню один до одного. Подібними назвами виступають **улица Нижнедонская, улица Нижнепермская.** (Рябков, 45)

В. Назви за професійними ознаками перших поселенців:

Переулоч Полицейский. Об'єкт отримав свою назву завдяки тому, що на ньому проживали робітники поліції. (Авт. версія.)

Г. Назви, пов'язані з культом (сакральні). Це дуже обширна підгрупа, що становить ядро власних назв, що виникли в даний період. Такі назви здебільшого вказували на найменування рavelінів чи бастіонів фортеці, від яких вони брали свій початок:

Улица Александровская. Назва об'єкта походить від назви бастіону Св. Олександра Невського фортеці Св. Єлизавети. **Улица Михайловская.** Назва бастіону Св. Архістратиґа Михаїла послужила виникненню однойменної вулиці. **Улица Ивановская.** Дана назва виникла на честь рavelіну св. Іоанна. Так сформувався кілька годонімічних комплексів, що являють собою узагальнену назву кількох паралельних вулиць, що брали свій початок від спільного пункту. Михайлівська та Архангельська вулиці утворили на лівому березі Інгулу **годонімічний комплекс Св. Архістратиґа Архангела Михаїла.** В отворі бастіону Святого Олександра Невського на протилежному березі річки Інгул знаходилася **Олександрівська вулиця,** паралельно їй — Невська, які, охоплюючи один із квартальних рядів елисаветградського Подолу, утворювали **годонімічний комплекс Св. князя Олександра Невського.** (Шляховой, 59) Аналогічний мотив номінації мають вулиці **Петровская, Алексеевская, Андреевская** та деякі інші з існуючих. (Шляховой, 59)

Г. Назви на воєнну тематику представлені двома годонімами:

Улица Кавалерийская. Її назва походить від апелятиву `кавалерія'. **Улица Карабинерная.** Назва даного об'єкта походить від апелятиву `карабінер', що пов'язаний зі словосполученням Карабінерний полк. (Авт. версія.) (Рябков, 45)

2.2. Відантропонімі назви

Дана група найменувань вулиць походить від антропонімів, тобто від власних імен людей. Це незначна група назв, що можна пояснити непопулярністю використання відантропонімного принципу номінації. До цієї групи належать наступні назви:

Улица Екатерининская. Об'єкт названо на честь російської імператриці Катерини II. **Суворовский бульвар.** Об'єкт найменовано на честь видатного російського полководця О. В. Суворова. (Рябков, 45) **Улица Васильевская-Безпоповская.** Перший компонент даної назви походить від власного імені Василій (рос.). (Рябков, 45)

Знову ж таки, не можна говорити про наявність словотвірних особливостей даної групи назв, оскільки тут відсутня мезонімізація.

Щодо структури даних назв, вони являють однокомпонентні утворення у вигляді субстантивованих прикметників: **улица Екатерининская, улица Румянцевская, Суворовский бульвар.** (Рябков, 45)

2.3. Відтопонімі назви.

До цієї групи належать наступні назви:

Улица Московская-Перспективная. Назва об'єкта, точніше перший її компонент походить від топоніму **Москва**, що є столицею Росії, а на той час Російської імперії. На честь цього міста і названо цю вулицю. **Улица Миргородская.** Назва об'єкта походить від топоніму **Миргород** (місто в Полтавській області, колишньої Херсонської губернії).

За структурою ці назви являють собою двочленне та одночленне утворення. Вони є субстантивованими прикметниками.

Серед способів словотворення, за допомогою яких утворилися ці назви, виділяються:

1) **суфіксальний.** За допомогою нього утворена більша частина урбанонімів з продуктивним суфіксом -ськ- (рос. -ск-):

Вулиця Андріївська < Андрій;
улиця Кавалерийская < кавалерия;
улиця Петровская < Петр;
переулокПолицейский < полиция;

2) **основоскладання:**

улиця Верхнедонская < верхний, донской;
улиця Нижнедонская < нижний, донской;

3) **лексико-семантичний (трансонімізація):**

Площадь Петропавловская < церковь Петропавловская;
годонимический комплекс Св. Екатерины < бастион Св. Екатерины;
годонимический комплекс Св. князя Александра Невского < бастион Св. князя Александра Невского;
годонимический комплекс Св. Ландрея Первозванного < бастион Св. Андрея Первозванного.

За своєю структурою такі назви є багато компонентними.

До однокомпонентних назв належать: **улиця Невская, улица Архангельская, улица Румянцевская, бульвар Суворовский.**

Складні назви представлені наступними урбанонімами: **улиця Крестовоздвиженская, улица Петропавловская.**

До складних двокомпонентних належать: **улиця Малая-Мещанская, улица Большая-Мещанская** (перший компонент слугує вказівкою на довжину вулиць і виконує смислорозрізнявальну функцію). До цієї ж групи належать наступні слова: **улиця Пиховская-Донская, улица Московская-Перспективная.** Як правило, вони пишуться через дефіс. Існують навіть такі багатокомпонентні утворення, як назва **годонімічного комплексу Святого Архістратига Архангела Михаїда** (4 компоненти). (Шляховой, 60)

Складені назви з двома однорідними компонентами являють собою субстантивовані прикметники і мають власну відмінкову парадигму:

Н. в. **улиця Большая-Мещанская**
Р. в. **улицы Большой-Мещанской**
Д. в. **улице Большой-Мещанской**
З. в. **улицы Большая-Мещанская**
О. в. **улицей Большой-Мещанской**
М. в. **на улице Большой-Мещанской.**

3. Стан урбанонімії міста в період з XIX століття до 1917 року XX століття.

Даний період є важливим у становленні назв об'єктів міста Кіровограда. Під час нього поповнюється урбанонімікон, з'являються нові мотиви номінації об'єктів. Усі групи назв значно розширюються в кількісному плані, а також деякі попередні назви змінюються новими. Тут з'являються нові структурні особливості, тому виникає потреба характеристики словотвірних особливостей урбанонімів.

3.1 Характеристика групи відіменних назв.

Розширений діапазон назв, що утворилися за відіменним принципом номінації варто класифікувати таким чином:

А. Найменування за якою-небудь однією, найбільш значимою ознакою чи об'єктом, що вирізняють даний годонім чи агоронім з ряду інших: **вулиця Колодязьна** — на ній знаходився водозбірний колодязь з питною водою. (Пашутін, 40.) **Вулиця Садова** — названа на честь садів, що прилягали до неї. (Шляховой, 59) **Вулиця Болотна**. „Вона утворилася вздовж низовинного берега Інгулу, внаслідок чого постійно потерпала від повеней. Через те й назву отримала напрочуд промовисту. Виникненню Болотної передусім посприяла близькість до Османського базару, звідки вона, власне, й починалася”. (Блюміна, 2) **Улиця Большая Перспективная**. Очевидно, колишню назву даного об'єкта, а точніше її перший компонент, змінили іншим, який глибше відбиває семантику годоніму. Прикметник Большая (колишній Московская) вказує на довжину вулиці, що була найдовшою в Єлисаветграді. “Город отличается большим благоустройством. Он имеет широкие мощеные улицы, бульвары из тополей и белых акаций, хорошо оборудован водопроводом, освещением, а также трамвайным сообщением. Лучшая улица — Большая Перспективная.” [див. Тимофєєнко, 84; с. 125] Як зазначалося, прикметник перспективная (від “перспектива”) вказує на побудову вулиці у вигляді перспективи в напрямку фортеці Св. Єлисавети, що є значним архітектурним досягненням. (МЕ) Існувало багато назв на честь води: **вулиця Прирічна, провулок Водостічний, провулок Водяний** тощо. **Площадь Крепостная** — назва об'єкта походить від апелятиву ‘крепость’. Даний об'єкт названо на честь фортеці Св. Єлисавети, що була розташована неподалік цієї площі. Подібне походження мають також назви інших вулиць та провулків: **улиця Спортивная, улица Богадельная, переулок Кирпичный, переулок Заводской, Площадь для народных увеселений и игр**.

Б. Найменування об'єктів на честь видатних осіб, що закарбували себе в історії:

Улица Пашутинская. Дана назва має дуже цікаву і довгу історію, що завершилася лише в наші дні. Назва походить від автономіу Олександр Михайлович Пашутін, що належав колишньому голові міста Єлисаветграда. Блюміна Т. зазначає, що: „Стежина, що була прокладена від бастіону Св. Олександра Невського, започаткувала вулицю Невську. До революції вулиці перейменовували не часто — а от Невська у 1903 році первісну назву змінила. Міська дума ухвалила назвати її Пашутінською, вшанувавши таким чином заслуги міського голови, почесного громадянина Єлисаветграда О.М. Пашутіна”. (Блюміна, 3) **Улица Потемкинская**. Григорій Олександрович Потьомкін (1739-1791) — російський державний діяч, генерал-фельдмаршал, князь та фаворит Катерини II. На честь його і названо даний об'єкт.

В. Назви вулиць в залежності від розташування їх відносно інших значимих об'єктів (головної вулиці, річки, району):

Улица Вокзальная. Назва об'єкта походить від апелятиву “вокзал”. Тут знаходився міський залізничний вокзал, тому вулиця й має таку назву. (Рябков, 45) **Улица Ингульская**. Вона була

розташована поблизу р. Інгул, тому й отримала таку назву: в її основі лежить гідронім Інгул. (Рябков, 45) **Вулиця Чигиринська.** „Залишилася ця назва ще від тієї дороги на Чигирин, якою чумаки возили свій товар на ярмарок. Тягнулася вона вздовж русла Інгулу, була зручною і помітною”, — пише у своїй статті Тамара Блюміна. (Блюміна, 4) Як бачимо, в основу назви покладено дромонім дорога на Чигирин.

Г. Назви за професійними ознаками перших поселенців Дана підгрупа нараховує невелику кількість назв, що, однак, вказує на розвиток ремесел у місті:

Переулоч Заводской. Очевидно, об'єкт отримав свою назву завдяки розташуванню його поблизу заводу Ельворті. (Рябков, 45) **Улиця Кузнецкая.** Назва об'єкта походить від апелятиву 'кузнец'. Очевидно, на цій вулиці проживали люди даної професії, оскільки в районі, де вона знаходилася, були кузні. (Рябков, 45)

Г'. Назви, пов'язані з культом:

Улиця Архангельская. Дана назва походить від поняття „архангел”, що вживається в християнській релігії і носить сакральний зміст. Архангелом вважається один із найвищих небесних чинів духовних істот, створених богом. (Шляховой, 59) **Улиця Церковная.** Неподалік від цієї вулиці була розташована Знам'янська церква. **Переулоч Духовный.** Очевидно, назва об'єкта походить від поняття „дух”, що стосується християнської релігії. **Переулоч Андреевский.** Свою назву провулок отримав завдяки бастіону Св. Андрія Первозванного фортеці Св. Єлизавети.

Д. Назви вулиць, пов'язані з торгівлею і обміном. Це невелика група назв:

Площадь Сенная. На цій площі торгували сіном, тому вона має таку назву. Подібний характер носила назва площаць Конная. На ній велася торгівля та обмін кінями. Загалом такі агороніми функціонували в кожному місті Північного Причорномор'я у зв'язку з подібним характером торговельних відносин та єдиним джерелом отримування назв. (Рябков, 45) У зв'язку з цим Тимофеєнко В.І. пише: „На окраинах населенных мест вдоль внешних дорог устраивались так называемые Сенные и Конные площади, где велась торговля скотом, сеном, дровами и т. д. Все это диктовалось в первую очередь санитарными соображениями”. [див. Тимофеєнко 55; с. 206] **Переулоч Мясной.** Назва об'єкта походить від апелятиву 'мясо' (рос.). Очевидно, тут продавали м'ясо. (Рябков, 45) Ряд назв продовжують **улиця Купеческая, Скотопригонная площадь** тощо. (Рябков, 45)

Е. Назви, дані вулицям завдяки тому, що на них були розташовані військові споруди:

Переулоч Кирасирский. Назва об'єкта походить від апелятиву 'кирасир' (рос.) — вершник важкої кавалерії в російській армії XVII-XX ст.ст., що носили кіраси (лати). (Рябков, 45)

Даючи характеристику словотвірним особливостям цієї групи назв, слід наголосити на тому, що головним різновидом мезонімії, внаслідок якої утворилася та чи інша назва, є онімізація, при якій відбувається перехід загальної назви у власну назву:

Переулоч Скалистый < скалистый (прикметник);
переулоч Крутой < крутой (прикметник);
переулоч Короткий < короткий (прикметник). (Рябков, 45)

Під час такого переходу загальна назва у вигляді прикметника субстантивується. Головним чином такі назви відображають форму ландшафту, на якому вони були розташовані або певні характеристики самого об'єкта:

Переулок Средний < средний;
переулок Песчаный < песчаный;
переулок Обьездной < объездной;
бульвар Межевой < межевой. (Рябков, 45)

Також трапляються й випадки трансонімізації. Зокрема, це стосується назв із сакральною семантикою:

Улица Павловская < Петропавловская церковь; площадь Петропавловская < та ж назва; а також переулок Чечерский < чечерский, тобто знаходиться в районі Чечера, належить йому та деякі інші назви. (Рябков, 45)

Щодо структури назв даної групи, вони переважно більшістю являють собою однокомпонентні утворення, оскільки традиція називання об'єктів за допомогою кількох онімів зникла: улица Парковая, улица Глиняная, улица Криничеватая, переулок Балковский, переулок Театральный, Банная площадь. (Рябков, 45)

Очевидно, так сталося тому, що люди, які давали назви об'єктам, усвідомили необхідність і доцільність існування якнайкоротших форм онімів, зрозуміли практичність вживання однокомпонентних назв, що містять незначну кількість графем.

3.2. Характеристика груп відантропонімічних назв.

Це незначна група власних назв, зважаючи на те, що називання об'єктів на честь видатних людей у цей період було нетрадиційним. Це поодинокі випадки найменувань, внаслідок чого виникають так звані антропоурбаноніми:

Улица Воронцовская. Об'єкт отримав свою назву від прізвища віце-губернатора міста Одеси, графа Воронцова. Переулок Ананьевский. Назва об'єкта походить від чоловічого імені Ананий (рос.) Переулок Акимовский. Назва об'єкта походить від чоловічого імені Аким (рос.). Улица Никаноровская. Даний об'єкт отримав свою назву від чоловічого імені Никанор (рос.). (Рябков, 45)

Переходячи до аналізу словотвірних особливостей цієї групи назв, можна сказати, що вони майже відсутні. Згідно лексико-семантичного способу словотвору, тут наявний лише один випадок трансонімізації, яка є єдиним різновидом творення подібних назв:

Улица Остенъ-Сакена Д.Е. < Остенъ-Сакенъ Д.Е. (Рябков, 45)

Інші назви утворені суфіксальним способом словотвору:

Переулок Ананьевский < Ананий;
переулок Акимовский < Аким;
улица Никаноровская < Никанор.

У випадку з трансонімізацією згадана назва являє собою родовий тип утворення власних назв, оскільки завжди виступає у родовому відмінку однини. Змінюється лише слово-вказівка:

Н.в. улица Остенъ-Сакена
Р.в. улицу Остенъ-Сакена
З.в. улица Остенъ-Сакена
О.в. улицей Остенъ-Сакена
М.в. на улице Остенъ-Сакена

У структурному плані всі дані назви є однокомпонентними.

3.3. Характеристика групи відтопонімічних назв

До цієї групи належать наступні топоурбаноніми:

Улиця Киевская, улица Полтавская, улица Харьковская, улица Херсонская, переулок Одесский та інші назви, які утворилися з метою меморіалізації назв українських міст, що колись входили до складу Російської імперії (відповідно: Київ, Полтава, Харків, Херсон). За аналогічним принципом утворилися переулок Знаменский, переулок Ровенский, улица Клинцовская, улица Александрийская, улица Бобринецкая, улица Аджамская. Останні назви були покликані увічнити назви сіл та міст Херсонської губернії (відповідно: села Клинци та Аджамку, міста Бобринець та Олександрію). Існували навіть такі назви об'єктів, як улица Пражская та улица Крымская. семантику яких не варто пояснювати в роботі. (Рябков, 45)

Всі вище згадані назви утворені суфіксальним способом словотвору і є субстантивованими прикметниками:

улиця Киевская < Киев; улица Бобринецкая < Бобринец; улица Крымская < Крым; улица Александрийская < Александрия.

Усі дані назви є одночленими утвореннями, що першопочатково стоять у Н. в. однини і мають таку ж саму відмінкову парадигму, як і прикметник:

Н. В. улица Аджамская

Р. В. улицы Аджамской

Д. В. улице Аджамской

З. В. улицы Аджамской

О. В. улицей Аджамской

М. В. на улице Аджамской

3.4. Характеристика групи відетнонімних назв

Назви, що походять від етнонімів, становлять зовсім незначну кількість онімів:

Улиця Украинская, назва якої вказує на етнічну належність нації, на честь якої найменовано об'єкт та переулок Арнаутский. Очевидно, по цьому провулку проживали арнаути (колишня назва албанців-переселенців), або на честь них названо об'єкт. Мабуть, до цієї групи варто також занести назву провулка Давидовського, яка непрямо вказує на той факт, що тут проживали євреї, або на честь них названо об'єкт, назва якого походить від антропоніму Давид (єврейське чоловіче ім'я). (Рябков, 45)

Ці назви утворилися суфіксальним способом словотвору: улица Украинская < Україна; переулок Арнаутский < арнаут; переулок Давидовский < Давид. Структурні особливості таких назв подібні до назв попередньої групи.

4. Стан урбанонімікону міста в період з 1917 року до 1990 року

Перед тим, як аналізувати групи урбанонімів цього періоду, необхідно зазначити, що протягом нього утворилася найбільша кількість назв порівняно з іншими періодами розвитку урбанонімії. Це час, коли вона найбільш інтенсивно розвивалася: утворювалися нові власні назви з новими мотивами номінації, несамовито відбувалися процеси перейменувань об'єктів на назви з ідеологічною семантикою, а попередні оригінальні назви попросту знищувалися. Блюміна Т. пише, що у той час існувало "несамовите бажання до перейменувань, яке охопило комуністів" [див. Блюміна, 2000; с. 4]. Це так званий радянський період в історії розвитку міста, що дає можливість провести чітку межу між дореволюційним періодом (з одного боку) та

пострадянським (з іншого боку). Як попередній період, він представлений наступними групами за принципами номінації:

1. Відіменний шар власних назв;
2. Відантропонімний шар власних назв;
3. Відтопонімичний шар власних назв;
4. Відетнонімний шар власних назв.

4.1. Характеристика відіменного шару власних назв

Це надзвичайно велика група назв, які можна розподілити наступним чином:

А. Найменування за якою-небудь однією, найбільш значимою ознакою чи об'єктом, які виділяють ту чи іншу вулицю чи площу з ряду інших:

вулиця Аерофлотська. Назва походить від апелятиву 'аерофлот'. У цьому районі міста знаходиться аеропорт. Можливо, саме тому об'єкт має таку назву. **Вулиця Мотокросна.** Назва об'єкта походить від поняття 'мотокрос'. В районі міста, в якому знаходиться ця вулиця, є місце для мотоперегонів. **Провулок Окружний.** Він розташований на місцевості у вигляді півкола. **Вулиця Лісопаркова.** Цей об'єкт отримав свою назву завдяки його розташуванню поблизу соснового парку. (МУМАЗЗВ)

Б. Найменування вулиць на честь видатних історичних подій, організацій, на честь передових радянських людей складають наступну підгрупу цього шару лексики:

вулиця Партизанська свою назву отримала на честь підпільних загонів партизан у воєнні роки. **Вулиця Олімпійська.** Об'єкт отримав свою назву на честь спортивних Олімпійських ігор. **Провулок Молодогвардійський** носить ім'я підпільної організації "Молода гвардія", яка діяла у м. Краснодоні і навколишніх селах під час німецько-фашистської окупації (1942-1943 рр.); до неї входили молоді комсомольці. **Провулок Чапаївський** носить прізвище героя громадянської війни, радянського військового діяча та члена Компартії Чапаєва В. І. Своєрідну підгрупу складають годоніми на честь червоного кольору як символу колишнього Радянського Союзу. Це **вулиці Краснопресненська, Червоноармійська, Червоногвардійська, Червонофлотська, Червоногірська, Червонозорівська, провулок Червоний.** (МУМАЗЗВ) Для кіровоградських вулиць даного періоду характерна мілітарна спрямованість найменувань: **вулиця Солдатська, вулиця Авіаційна, вулиця Батарейна, провулок Грозний, провулок Артилерійський** тощо. (МУМАЗЗВ)

В. Назви вулиць в залежності від їх розташування відносно інших значимих об'єктів (головної вулиці, річки, району):

Вулиця Набережна. Вона знаходиться над берегом річки Інгул, тому й має таку назву. Вона є традиційною для всіх міст колишнього Радянського Союзу, у яких будують подібні об'єкти. Дещо розширену семантику мають назви **вулиць Інгульська Набережна та Біанська Набережна.** Вони утворені з метою конкретизації вказівки на знаходження об'єкта. Подібними до зазначених виступають такі назви: **Берегова** (об'єкт знаходиться поблизу р. Інгул), **провулок Прирічний, провулок Річковий** і подібні. **Провулок Степовий.** Очевидно, об'єкт отримав свою назву завдяки тому, що він розташований неподалік від степу. **Вулиця Балашівська.** Вона отримала свою назву завдяки її знаходженню у районі Балашівка. Подібними виступають наступні назви: **провулок Катранівський, провулок Центральний, вулиця Лелеківська, провулок Масляниковський, вулиця Ново-Слобідська та вулиця Обознівська,** що мають прозору семантику. (МУМАЗЗВ)

Г. Назви за професійними ознаками. Це дуже великий шар власних назв, але в переважній більшості вони носять дуже абстрактний характер, безвідносно до соціальних ознак жителів

даних вулиць:

Провулок Рибальський, провулок Рибачий (за родом занять), вулиця Шахтарська, вулиця Інженерна і подібні. (МУМАЗВ)

Г. Назви, дані вулицям завдяки розташованим на них військовим спорудам або подібні абстрактні назви.

Вулиця Військова в свій час дістала назву на честь видатного сталінського сподвижника, наступника Кірова. **Провулок Армійський** наслідує мілітарну семантику, характерну для багатьох назв даного періоду. Назва об'єкта походить від апелятиву 'армія'. **Провулок Гаубичний**. Назва цього об'єкта походить від апелятиву 'гаубиця' (військовий термін). До цієї ж групи належить **вулиця Козацька**, що походить від апелятиву 'козак'. (МУМАЗВ)

Д. Особливе місце посідають і назви вулиць з числовими елементами: **провулки Лелеківський 1-ий та 2-ий; провулки Луговий 1-ий та 2-ий; провулки Маріупольський 1-ий — 6-ий; провулки Новгородський 1-ий та 2-ий, вулиці Поперечна 1-ша та 2-га; вулиці Залізнична 1-ша та 2-га; провулки Госпітальний 1-ий, 2-ий та 3-ій; провулок Бережанський 1-ий та Братиславський 2-ий. (МУМАЗВ)** Як бачимо, нумеративи служать для виділення годонімів з числа однорідних. Подібне явище можна зустріти не лише на прикладі власних назв вулиць.

Звертаючись до словотвірних особливостей відіменних назв даного періоду треба виділити чотири способи творення власних назв:

1. Суфіксальний спосіб. За допомогою нього утворилася значна кількість імен, зокрема:

Вулиця Амурська < ріка Амур;
провулок Березовський < береза;
вулиця Бережанська < Бережинка;
провулок Відбійний < відбій;
провулок Західний < захід.

З наведених прикладів словотвірних моделей можна зробити висновок про те, що продуктивними суфіксами виступають -ськ- та -н-.

2. Префіксально-суфіксальний спосіб. За допомогою даного способу творяться такі назви:

Вулиця Зарічна < річка;
вулиця Приміська < місто;
провулок Прорізний < різати;
провулок Об'їзний < їзда;
провулок Приморський < море;
тупик Прогонний < гнати.

Знову ж таки, продуктивними виявилися суфікси -ськ-, -н-, а також префікси про-, за-, при-; об- (почасти).

3. Складання двох основ:

вулиця Ново-Слобідська < новий, слобода;
вулиця Зеленогорська < зелений, гора (з афіксацією);
вулиця Далекосхідна < Далекий Схід;
вулиця Червоногвардійська < Червона гвардія;
вулиця Світлогорська < світла гора;
вулиця Червоноармійська < Червона Армія.

Велика кількість назв являють собою словосполучення, що вживаються для позначення визначних дат і святкових днів. Наприклад:

провулок 1-го Січня (на честь свята Нового року); **вулиця 40-а років України, вулиця Жовтневої революції, вулиця 50-ти років Жовтня** (назви з хронологічною семантикою) тощо. Такі утворення вступають у відношення синтаксичного рівня. Вони є результатом лексико-семантичного способу словотвору і представляють словотвірний тип — трансонімізацію. Загалом, такі назви можна розподілити на кілька підгруп, згідно з їх походженням:

1) назви різноманітних свят, що лягли в основу урбаноніма: **вулиця 8-го Березня** (Міжнародний Жіночій День), **провулок 1-го Січня** (на честь свята Нового року);

2) назви з ідеологічною семантикою:

вулиця 1-ої П'ятирічки, вулиця 3-ої П'ятирічки;

3) меморіальні дати типу: **провулок 40-а років України, вулиця 50-и років Радянської Армії, вулиця 40-а років Радянської Армії**, що до певної міри не є раціональними. Також **вулиця 40-років Жовтня, площа Ленінського комсомола, вулиця Паризької Комуни, вулиця 20-и років міліції** тощо. Як пише Босько В.: "Лише недавно місто позбулось назв на честь Данова та Вишинського. А чого варті вулиці, які увінчують Першу, Другу і Третю П'ятирічки? 40-у, 50-у та 60-у річниці Жовтня? 40 та 50 років Радянської Армії (...) і т.п.? А як вам подобаються (...) вулиці (...) Жовтневої революції? (...) А що означає назва „40 років України”, достеменно, очевидно, ніхто не скаже (незалежній Україні ще й десяти нема), як і про походження таких назв провулків, як Третього вересня чи Першого січня." (Босько, 5)

4) А також слід врахувати назви:

Вулиця 9-го Січня. Назва об'єкта походить від словосполучення комеморіального характеру, — 9 січня 1905 року — це „кривава неділя”, розстріл повстанців біля Зимового палацу в Росії. **Вулиця 40-а років Перемоги.** — Також комеморіальний зміст назви.

Аналізуючи структуру цієї групи назв, необхідно зазначити, що переважна більшість годонімів та агоронімів — одночленні утворення:

провулок Солдатський, вулиця Партизанська, вулиця Десантників, вулиця Комсомольська, провулок Козацький, вулиця Володимирська. (МУМАЕЗВ) Значну частину назв становлять багаточленні утворення слів: **вулиця Паризької Комуни; вулиця Лінія 10-а (2); вулиця 50-и років Радянської Армії (4); вулиця 40-а років Перемоги (3); вулиця 50-и років Жовтня (3).** (МУМАЕЗВ)

У своїй більшості це 2-3-членні утворення, що у своїй структурі містять нумеративи від 1-го до 50-и. Вони вказують на порядковий номер об'єкта у системі назв вулиць або на хронологічні рамки.

4.2. Характеристика відантропонімного шару власних назв

Це один з найбільших шарів власних назв урбанонімії Кіровограда, що сформувався, переважним чином, у цей період (з 1917 до 1990 року). Розглядуваний шар нараховує 318 одиниць, що носили за свого часу потужний ідеологічний вплив — лише 73 антропоурбаноніми належать колишнім державним діячам: Радянського Союзу, видатним радянським митцям та історичним особам, основоположникам марксизму-ленінізму (окрема підгрупа).

Всі дані назви носять комеморіальний характер.

А. Назви на честь основоположників марксизму-ленінізму:

Вулиця Леніна — головна вулиця міста названа на честь псевдоніма вождя революції і комуністичного руху початку ХХ століття В. І. Ульянова-Леніна. **Вулиця Карла Маркса** — колишня **вулиця Велика Перспективна**. **Вулиця Та** провулок **Енгельса**. **Вулиця Карла Лібкнехта**.

Б. Назви на честь видатних партійних діячів та державних діячів колишньої Радянської держави;

Вулиця Калініна, **вулиця Кірова**, **площа Кірова**, **вулиця Красіна**, **улиця Крупской**, **вулиця Кузнецова**, **вулиця Куйбишева**, **вулиця Луначарського**, **вулиця Медведева**, **улиця Жданова**, **улиця Зиновьева**, **улиця Дзержинського** тощо (МУМАЕЗВ), (МЕ).

Майже всі назви подібного типу існують і донині. Всі вони носять відпрізвищні основи. Босько В. зазначає: „І дотепер маємо вулиці Артема, Будьонного, Володарського, Воровського, Дзержинського, Калініна, Кірова, Красіна, Куйбишева, Луначарського, Орджонікідзе, Павлика Морозова, Свердлова, Фрунзе, Урицького і etc, натхненних сталінською епохою”. (Босько, 5) Велика кількість історичних урбанонімів, напевно, повинна залишити слід у свідомості мешканців міста і увійти в історію, але лише частково, оскільки назви міста повинні відповідати його сучасному розвитку та життю у пострадянський період.

В. Значну частину лексики, зібраної протягом роботи, утворено від прізвищ видатних діячів світового революційного руху:

Вулиця Дмитрова, **улиця Розы Люксембург**, **улиця Клари Цеткин** та ін. (МЕ)

Г. Назви на честь героїв громадянської війни та Великої Вітчизняної війни:

Вулиця Щорса, **вулиця Котовського**, **вулиця Гастелло**, **льотчика**, **вулиця Фурманова**, у тому числі й уродженців Кіровограда: **вулиця Галушкіна**, **вулиця маршала Конєва**. Необхідно, щоб такі назви ніколи не зникали й перейменовувалися іншими в процесі розвитку урбанонімії будь-якого міста, оскільки місцеві жителі повинні знати свою історію. Пор.: **улиця Щорса**, **улиця Котовського**, **улиця Гастелло**, **улиця Кошового**, **улиця Акіма**, **улиця Чигиринская**, **улиця Ольшанського**, **улиця Лягіна**. (Тригуб, 56. Принципы наименования улиц г. Николаева) Традиційно такі назви дають об'єктам кожного населеного пункту, вшановують пам'ять цих людей меморіальними дошками.

Г. Назви вулиць на честь діячів світового мистецтва і науки. Переважна більшість таких назв відбиває культуру російського народу:

вулиця Чайковського. Назва об'єкта походить від антропоніму, що належить відомому російському композитору П. І. Чайковському. **Вулиця Мічуріна**. Назва цього об'єкта походить від прізвища І. В. Мічуріна, що належало російському радянському вченому в галузі генетики й селекції. (УРЕС) **Вулиця Можайського**. О. Ф. Можайський — російський винахідник. На честь його і названо вулицю. (УРЕС) **Вулиця Павлова**, **вулиця Пирогова**, **вулиці Мініна і Пожарського**, **провулок Долгорукого**, **провулок Д. Донського** та багато інших продовжують ряд даної тематики.

До діячів західної науки і культури, імена яких лягли в основу кіровоградських урбанонімів, належать:

улиця Дарвіна. — Чарлз Роберт Дарвін — великий англійський природодослідник. (УРЕС) **Вулиця Адама Міцкевича**. Назва об'єкта походить від антропоніма Адам Міцкевич, що належав великому польському поетові. **Вулиця Пальміро Тольятті**. Назва об'єкта походить від антропоніма П. Тольятті, Togliatti, псевдонім — Ерколі, що належав діячу італійського і міжнародного комуністичного і робітничого руху. **Вулиця Сакко і Ванцетті**. Назва об'єкта походить від імен безпідставно звинувачених у вбивстві і пограбуванні робітників-революціонерів Н. Сакко і Б. Ванцетті 1920

року. Судова розправа амер. „правосуддя“ носить назву „Процес Сакко-Ванцетті“. (УРЕС), (МУМАЕЗВ)

Треба сказати, що урбанонім кон міста Кіровограда увіковічний прізвища усіх відомих російських поетів, письменників та переважну більшість художників. Такі імена, як О. С. Пушкін, М. Ю. Лермонтов, І. К. Айвазовський відображені на характері складу назв не тільки Кіровограда, а й усіх населених пунктів колишнього Радянського Союзу; причому подібні оніми досить часто одночасно співіснують з різними номенклатурними словами:

Вулиця Гоголя. — Провулок Гоголя.

Вулиця Глінки. — Провулок Глінки.

Вулиця Герцена. — Провулок Герцена.

Вулиця Васнецова. — Провулок Васнецова.

Вулиця М. С. Салтикова-Щедріна. — Провулок з одноіменною назвою.

Вулиця Г. І. Петровського (держ. і парт. діяча СРСР) — Провулок Петровського. — Проїзд Петровського. — Тупик Петровського. (УРЕС), (МУМАЕЗВ)

Значно менше трансонімізовано імен, що належать діячам вітчизняної культури та мистецтва. Їх зустрічається не так багато, як російських імен. Очевидно, це пояснюється прагненням зрусифікувати місцеве населення у радянський період.

Вулиця Шевченка (колишня Петровська); вулиця Микитенка; вулиця Макаренка; вулиця Лисенка; вулиця Івана Мазепи; на честь корифеїв українського театру, засновників трупи у Єлисаветграді: вулиця Кропивницького, вулиця Старицького, вулиця Заньковецької М., вулиця Тобілевича І.; вулиця художника Івана Іжакевича; вулиця І. Грушевського; провулок Гулака-Артемевського. Хоча й незначна кількість, але все ж наявна таких урбанонімів, що являють собою похідні моделі від прізвищ великих кіровоградців:

Вулиця О. Осьмьоркіна. — Кіровоградський художник-живописець, професор; **вулиця Нейгауза,** — російський радянський піаніст й педагог, що народився і проживав у м. Кіровограді (МУМАЕЗВ). Цікавим є й те, що теперішню **вулицю Луначірського** місцева влада збирається перейменувати на ще невідому назву: 1) на честь кіровоградського поета Валерія Гончаренка; 2) на честь В'ячеслава Чорновола. Дану вулицю загалом слід вважати однією з тих, що найбільше страждає від перейменувань. У розмовному мовленні зустрічається також і інша назва цієї вулиці (переносне значення, побудоване на метафорі), — вулиця “Народного слова”, що її іменують люди саме в такий спосіб у зв'язку з розташуванням на ній редакції місцевої газети “народне слово”. “Голос ця єлисаветградська вулиця дійсно, як ніяка інша в місті, мала настільки потужний (мається на увазі зв'язок колишньої назви вулиць з висловом “на всю Іванівську”), що до нього прислухалися не лише на Єлисаветградщині, а й далеко за її межами. Воно й не дивно, адже саме на ній народжувалася місцева преса. Таким чином Іванівська (з 1926 року Луначарського) — це передовсім „газетна вулиця”. А найголовніше звичайно те, що на ній впродовж десяти років живе наша газета „Народне слово”, — пише так про цю вулицю В. Босько, наголошуючи на тому, що вулиця Луначарського як об'єкт центру міста надзвичайно піддатлива до перейменувань. (Босько, 6) Назва сучасної **вулиці Пашутіна** також зазнала багатьох перейменувань, її походження пояснюється присвоєнням об'єкту прізвища колишнього голови О. М. Пашутіна. (МУМАЕЗВ)

Також необхідно сконцентрувати увагу на тому, що у цей період майже не розвивається власне український антропоурбанонім кон. Радянські назви значно переважають над власне національними. Головний масив українського урбанонім кону представлений наступними іменами:

Вулиця Івана Богуна (український полководець та полковник), вулиця Петра Дорошенка (український гетьман Правобережної України), вулиця Івана Мазепи (український гетьман), а також вулиця Марка Черемшини, вулиця Марка Вовчка, вулиця Д. Яворницького, вулиця В. Сухомлинського, вулиця Ю. Яновського,

вулиця Григорія Сковороди, вулиця Лесі Українки, вулиця Ольги Кобилянської вулиця Та провулок Івана Франка, провулок Котляревського та провулок Коцюбинського, які несуть в собі рідний національний промінь, є елітою нашого народу.

Ще одну назву, яка завершує ряд українських антропоурбанонімів, так трактує В. Ноженко: „Нижня Пермська — одна з перших вулиць нашого міста, заснована в 50-х роках XVIII століття, її назва пов'язана з перебуванням Пермського Карабінерного полку, який захищав будівництво фортеці з 1754 року. Вулиця була перейменована на вул. Фісановича у 1965 р. Фісанович Ізраїль Ілліч — Герой Радянського Союзу, капітан 2-го рангу, командир гвардійського Червонопрапорного підводного човна М-172 40-го дивізіону V Північного флоту. Народився 1914 р. в м. Єлисаветграді в сім'ї службовця у будинку, розташованому на вул. Н. Пермський. Також був прекрасним поетом. Ім'я нашого земляка в 1950 р. навечно занесено до списків екіпажу одного з підводних човнів Північного флоту. В містах Харкові, Кіровограді та Полярному його ім'ям названі вулиці.” (Ноженко, 37)

Словотвірні особливості антропоурбанонімів.

Як група слів-власних назв, утворених від власних імен людей, вона характеризується єдиним способом словотвору, — лексико-семантичним. Оскільки ми маємо справу лише з власними іменами, то передусім варто вказати на те, що трансонімізація є єдиним можливим різновидом творення подібних назв. Майже всі вони являють собою іменники або субстантивовані прикметники. Це є звичайні власні імена видатних людей, що слугують для появи урбаноніма, їх псевдоніми чи справжні прізвища:

1) повна антропомодель:

вулиця Гната Юри (від імені видатного укр. актора і режисера Г. П. Юри); **вулиця Петра Дорошенка** (від імені великого укр. гетьмана); **вулиця Карла Лібкнехта** „Початок її біографії, як і переважної більшості центральних вулиць міста, припадає на кінець минулого століття. (...) До великої Жовтневої революції вулиця називалася Преображенською і закінчувалася на перетині з Костопальнею (нині Олександрійська), за один квартал до Біанки. На цьому проміжку вона майже паралельна Інгулу. Продовженням вулиці тоді був провулок Салганний, який тягнувся до вказаної річечки. У наш час вулиця змінила своє обличчя. (...) Колишній Салганний провулок став її частиною, вулиця перетнула Біанку. Звідси, описавши плавну дугу, вона здійснюється круто вгору, де й закінчується на перехресті з вулицями Родимцева та Трудовою. Ім'я видатного діяча нім. та міжнародного революц. руху, одного із засновників „Союзу Спартака” і Комуністичної партії Німеччини Карла Лібкнехта вулиці присвоєно 25 серпня 1926 року”, — пише у своїй праці Ю. Дніпровський. (Дніпровський, 10);

2) назви з ініціалами (відпрізвищні):

вулиця Ястребова В. (від імені видатного українського етнографа та археолога);

вулиця Врубеля О. (від автоніма О. Врубель, що належав великому російському художникові);

вулиця Салтикова-Щедріна М.Є. (від прізвища відомого російського письменника);

вулиця Григоровича В. (назва об'єкта належить В.І. Григоровичу — рос. мистецтвознавцеві). Як правило, ініціали біля прізвища конкретизують зміст власника (напр. **вулиця Достоевського А., архітектора**), але часто вони виникають спонтанно. До відпрізвищних урбанонімів також належать назви з пояснюючим словом (вказує на професію, мистецький хист, соціальний статус власника тощо):

Вулиця Достоевського А., архітектора (утворилася від антропоніма А. Достоевський, що належав українському архітекторові);

вулиця Корольова, академіка (утворилася від антропоніма Є.П. Корольов, що належав відомому радянському вченому в галузі ракетно-космічної техніки). По цій вулиці розташовані Державна льотна академія України (УРЕС), (МУМАЕЗВ);

комплекс годонимический Невского Александра, Святого, князя (належав до фортеці Св. Єлисавети);

4) неповні назви, утворені від літературних псевдонімів видатних митців: **Вулиця Гайдара** (назва об'єкта утворилася від псевдоніма А.П. Гайдар, що належав рос. рад. письменникові А.П. Голікову);

Вулиця Горького (назва об'єкта утворилася від псевдоніма М. Горький, що належав великому рос. письменникові Пешкову Олексію Максимовичу);

5) неповні назви, утворені від прізвищ видатних людей:

Улиця Компанийца (назва утворилася від антропоніма І.І. Компанієць, що належав видатному укр. рад. історичу, який народився у колишньому м. Єлисаветграді) (УРЕС), (МЕ);

площа Кірова (назва утворилася від антропоніма **С. М. Кіров (Костриков)**, діяча Компартії колишнього СРСР). (МУМАЕЗВ);

вулиця Гоголя (назва утворилася від антропоніма **М. В. Гоголь**, що належав видатному рос. письменникові). (МУМАЕЗВ).

Структурні особливості назв.

Основна частина аналізованих урбанонімів є однокомпонентними утвореннями (**провулок Короленка, провулок Крилова, вулиця Кропоткіна**) ґенітивного типу. Значна кількість лексики являє собою різнокомпонентні структурні типи (**вулиця Яна Томпа, вулиця Петра Похаржевського; вулиця Івана Богуна, провулок В. Ястребова**). Наявне також утворення, що є словосполученням: **вулиця Сакко і Ванцетті**.

Загалом всі назви являють стандартизовану форму урбанонімів, прийняту у всіх інших містах України. Тенденція до скорочення слів у потоці мовлення призводить до утворення якнайкоротших однокомпонентних назв: **вулиця Чернишова; провулок Шишкіна; провулок Коцюбинського; вулиця Чекова; площа Кірова; вулиця Шевченка**.

4.3. Характеристика відантропонімного шару онімів.

Дану групу назв складає 481 одиниця. Це, головним чином, назви, утворені від 1) назв міст колишнього Радянського Союзу:

**вулиця Омська < м. Омськ;
провулок Мурманський < м. Мурманськ;
тупик Мінський < м. Мінськ;
тупик Курський < м. Курськ.**

2) від назв українських міст:

**вулиця Маріупольська < м. Маріуполь;
вулиця Львівська < м. Львів;**

вулиця Криворізька < м. Кривий Ріг;
вулиця Кременчуцька < м. Кременчук.

3) від назв мікрорайонів міста, ближніх сіл та селищ:

вулиця Лелеківська (об'єкт знаходиться у Лелеківці);
провулок Компаніївський;
вулиця Озерна Балка (на честь району, в якому вона знаходиться);
провулок Катранівський (на честь Катранівки);
провулок Банківський (знаходиться на Великій Балці). (МУМАЕЗВ)

Словотвірні особливості, характерні для даного різновиду назв:

1) Суфіксальний спосіб словотвору:

провулок Карпатський < Карпати;
вулиця Казанська < Казань;
провулок Ізмаїльський < Ізмаїл;
провулок Знам'янський < Знам'янка;
вулиця Воронежська < Воронеж;
улиця Уфимская < Уфа. (МУМАЕЗВ)

Як бачимо з наведених прикладів словотворення, тут утворюється новий урбанонім за типом прикметника із суфіксом -ськ- (за однією словотвірною моделлю). Такі назви являють собою субстантивовані прикметники, що вживаються лише в однині і змінюють флексію подібно до прикметника;

2) Лексико-семантичний спосіб словотворення.

За допомогою цього способу творяться урбаноніми типу:

вулиця Солодка Балка < Солодка Балка;
вулиця Озерна Балка < Озерна Балка;

3) особливі утворення становлять топоурбаноніми з нумеративом, який виконує розрізнявальну функцію, дає змогу дотримуватися порядку при лічбі:

провулок Новгородський — провулок Новгородський 2-ий; провулок Лелеківський — провулок Лелеківський 1-ий
— провулок Лелеківський 2-ий — провулок Лелеківський 3-ий.

Такі назви утворюються за допомогою трансонімізації з додаванням нумеративу.

Структурно дані назви представлені однокомпонентними утвореннями:

вулиця Алтайська; провулок Аджамський; провулок Абаканський; вулиця Балашівська.

Але іноді зустрічаємо назви, що носять характер словосполучень:

вулиця Кавказька Площа; вулиця Озерна Балка; провулок 1-ий Бережинський.

Іноді також трапляються назви, що утворені від онімів, які позначають великі за площею реалії:

вулиця Уральська; вулиця Алтайська; вулиця Білоруська; вулиця Кавказька Площа; вулиця Башкирська.

Це говорить про необмеженість у виборі матеріалу під час творення назв.

4.4. Відетнонімний шар онімів.

Цей різновид урбанонімної лексики представлений лише двома одиницями; це пояснюється досить рідкісним вживанням етноурбанонімів. Можливо, на сучасному етапі розвитку міської лексики подібний тематичний блок поповниться новими утвореннями, але за часів існування тоталітаризму їх нараховувалося лише п'ять. Отже,

Українська вулиця (і провулок). Назва об'єкта походить від відприкметникового апелятиву 'український'.

Вулиця Білоруська. Назва цього об'єкта походить від прикметника білоруський, що, очевидно, вказував на братній слов'янський народ за радянської доби. Обидва урбаноніма (годоніма) походять від відапелятивних прикметників, і вони є субстантивованими іменниками називного типу, *singularia tantum*. Мають однокомпонентну структуру і відмінюються за типом прикметників:

Н. в. вулиця Білоруська

Р. в. вулицю Білоруську

Д. в. вулиці Білоруській

З. в. вулиця Білоруська

О. в. вулицею Білоруською

М. в. на вулиці Білоруській.

5. Новітні урбаноніми міста (1990-ті роки) та їх характеристика.

Перш ніж давати характеристику даному шарові онімів, що виникли і продовжують виникати на сучасному етапі розвитку міста, слід вказати на те, що вони мають дещо іншу семантику порівняно з онімами попередніх епох. Аналізуючи дані назви і абстрагуючись від лексики, що вже виникла, можна дійти висновку, що ці слова є дещо нейтральними. Вони переважно не торкаються за своїм змістом політичного та суспільного життя країни, а відбивають імена національних героїв, що закарбували свої імена в історії країни, а також другорядні особливості. Це дуже незначна кількість одиниць.

5.1. Характеристика відіменного шару онімів.

До цієї групи належить сім назв з різною семантикою: А. Найменування за якою-небудь однією вагомою ознакою об'єкту, які виділяють дану вулицю з ряду інших:

Провулок Малий. Назва об'єкта походить від його довжини. (МУМАЕЗВ)

Провулок Новий. Назва об'єкта походить від відприкметникового апелятива (новий). Можливо, його семантика вказує на час виникнення об'єкта.

Групу урбанонімів з нумеративами становлять:

Провулки 1-ий — 6-ий Маріупольські. Маріуполь — місто в Донецькій області. На честь нього і названо провулок. Нумеративи вказують на послідовність виникнення об'єктів та виконують розрізнявальну функцію. (МУМАЕЗВ)

Провулки 1-ий — 2-ий Лугові. Назви походять від відприкметникового апелятиву 'луговий' і носять відносний зміст. Схожий зміст носять **провулок 2-ий Шкільний та 2-ий Артилерійський.** (МУМАЕЗВ)

Б. Найменування вулиць на честь видатних історичних подій, організацій, осіб:

Вулиця Героїв Сталінграда. Вулиця названа на честь захисників Вітчизни під час Великої Вітчизняної війни.

V. Назви вулиць у залежності розташування їх відносно інших значимих об'єктів:

Тупик Стадіонний. Він знаходиться поблизу стадіону. **Провулок Малий.** Він є коротким за своєю протяжністю по відношенню до інших об'єктів. (МУМАЗВ) Всі дані назви утворилися за наступними словотворчими способами:

1. Лексико-семантичний; за допомогою онімізації: **вулиця Героїв Сталінграда** (назва утворилася від словосполучення);

2. Суфіксальний:

вулиця Горіхова < **горіх**;
вулиця Каштанова < **каштан**;
вулиця Березова < **береза**.

Отже, продуктивним виступає суфікс -ов-;

3. Складання двох основ:

провулок Новоселівський < **нове село**.

4. А також суфіксальний спосіб з додаванням нумеративу:

провулок Артилерійський 2-ий < **артилерія + 2-ий**;
провулок Шкільний 2-ий < **школа + 2-ий**.

Ці структури є одно- та двокомпонентними:

1. **Тупик Новий; провулок Малий; вулиця Горіхова; провулок Маркшейдерський.**

2. **Провулок Новоселівський; вулиця Г. Сталінграда; а також назви з нумеративами: провулок 1-ий Луговий; провулок 1-ий Маріупольський; провулок 2-ий Артилерійський.**

Всі дані назви є субстантивованими прикметниками, почасти з нумеративом, або іменниками (**вулиця Березова, провулок 1-ий Луговий, вулиця Героїв Сталінграда**).

5.2. Характеристика групи відантропонімних урбанонімів

Всі ці назви є комеморіальними:

Назви вулиць, утворені на честь великих українських поетів:

Вулиця Євгена Маланюка. Митець (народився й певний час) жив у Кіровограді. **Вулиця Василя Стуса.** Об'єкт названо на честь видатного поета-шістдесятника. **Вулиця Олени Журливої.** Назва об'єкта походить від антропоніму, що належав видатній кіровоградській поетесі Олені Журливій. **Проспект Винниченка.** Назва походить від антропоніма, що належав великому українському письменнику, драматургу і державному діячеві Володимирі Винниченку. Зафіксовано й інші назви. (МУМАЗВ)

Найменування на честь видатних українських гетьманів, отаманів та народних повстанців, що боролися за правду і відстоювали свободу власного народу:

Вулиця Богдана Хмельницького, площа Богдана Хмельницького. Назва об'єктів утворилася від антропоніма, що належав гетьману Запорізької Січі Богданові Хмельницькому; **вулиця Петра Калнишевського** на честь останнього укр. гетьмана; **вулиця Івана Сірка, вулиця Петра Сулими.**

Проаналізовані назви можна погрупувати за наступними словотворчими способами:

1. Лексико-семантичний. За ним утворилися вулиця Петра Сулими < Петро Сулима, вулиця Петра Калнишевського < гетьман Петро Калнишевський, площа Богдана Хмельницького < гетьман Богдан Хмельницький та решта назв. Вони поділяються за структурою на 1) однокомпонентні: проспект Винниченка та 2) двокомпонентні: вулиця Василя Стуса, вулиця Петра Чубинського. Всі вони представляють генітивний тип відантропонімних урбанонімів змішаного типу: прізвище + власне ім'я (субстантивованій прикметник та іменник) як вулиця Калнишевського Петра або відпрізвищне утворення: вулиця Пашутіна.

5.3. Характеристика групи топоурбанонімів.

До неї належать п'ять назв:

Провулок Маріупольський. Названий на честь міста Маріуполь;

вулиця Миколаївська. Назва об'єкта походить від мікротопоніма Новомиколаївка;

вулиця Новосибірська. Названа на честь колишнього обласного центру РРФСР м. Новосибірська;

вулиця Луганська. На честь обласного центру Луганської області м. Луганськ;

провулок Новоукраїнський. Відтопонімичне утворення завдячує своїй : назві м. Новоукраїнці Кіровоградської області.

Всі ці назви об'єктів утворені за допомогою суфіксального способу словотвору з продуктивним прикметниковим суфіксом -ськ-:

вулиця Новомиколаївська, вулиця Луганська, вулиця Новосибірська, провулок Новоукраїнський.

Отже, вони утворилися за однією словотворчою моделлю.

За структурою ці назви є однокомпонентними у випадку з вул. Луганською та двокомпонентними у випадку з вул. Новомиколаївською, Новосибірською та провулком Новоукраїнським. Дані назви є субстантивованими прикметниками.

На жаль, у складі урбанонімікону періоду 1990-х років XX століття відсутні відетнонімічні годоніми та агороніми. Напевно, вони з'являться згодом, у процесі сучасного розвитку міста.

¹ Зважаючи на те, що у XVIII та XIX і частково у XX століттях назви функціонували російською мовою, автор зберігає їх оригінальну форму.

РОЗДІЛ ІІІ.

Висновки.

Результати дослідження розвитку урбанонімікону міста Кіровограда у період з др. пол. XVIII століття до кін. XX ст. дозволяють зробити наступні висновки. Протягом розвитку міста Кіровограда проходив інтенсивний процес формування його урбанонімії. Так, уже в 1-ий період розвитку лексики утворилося 135 назв, що становлять 13,3 % від існуючої кількості урбанонімів. У другий період розвитку урбанонімії утворилося 116 назв (11,6 %), що свідчить про не менш швидкий темп їх формування. Найбільший шар лексики утворився протягом 3-ого періоду її становлення (837 назв), який складає 82,7 % від загального обсягу. Це найвищий темп розвитку урбанонімії міста, адже за радянської доби відбувалося швидке утворення внутріміських об'єктів. Новітні утворення, що з'явилися протягом 1990-х років, становлять 3,7 %, що також дає підставу говорити про тривання процесу становлення урбанонімії, який, однак, дещо уповільнився: основний шар уже утворився, і його розширення залежить від подальшого виникнення нових об'єктів та процесу перейменування.

В основу утворення всіх існуючих назв об'єктів лягли наступні принципи номінації: 1) відіменний принцип (відапелятивний), який є найбільш поширеним. За його допомогою утворилося 50,25 % назв, які становлять відапелятивну лексику іменникового та прикметникового походження. Загалом, майже всі зібрані назви виконують номінативну функцію, називаючи той чи інший об'єкт. У всі періоди їх становлення вони утворювали ядро лексики; 2) відантропонімний принцип, за яким утворилося 31,45 % назв. Порівняно з іншими принципами найменування він набув значного поширення і у різний час слугував різним цілям, з якими утворювався антропогонім чи агоронім; 3) за відтопонімічним принципом утворився незначний шар лексики, яка, однак, також набула поширення, починаючи з XVIII століття і до наших днів. Це завжди назви з абстрактним змістом, які не вказують на ознаку об'єкта, а лише виконують номінативну функцію; 4) відетнонімічний принцип найменування об'єктів набув незначного поширення у зв'язку з його другорядним місцем в системі принципів номінації урбанонімів. Це незначна кількість назв (0,5 %), зростання якої диктуватиметься історичним розвитком міста, заселення її території іншими етнічними групами чи культурним впливом, що становить периферію формування подібних одиниць у мові. Загалом, найбільш перспективним є відіменний (відапелятивний) принцип номінації, можливості якого, як свідчать результати дослідження, найбільш широкі та універсальні: до семантики назви залучається конкретний зміст, який може відображати специфіку самого об'єкта та місцевість, на якій він розташований, а також іншу інформацію, яку можна отримати під час аналізу відапелятивних назв. Відантропономічний принцип дозволяє увічнити ім'я певної видатної особистості, що уславилася за життя своєю працею на користь суспільства, у якому вона жила, національних митців, героїв війни чи державних діячів, видатних науковців. Цей принцип найменування набув значного поширення протягом XVIII та XX століть, оскільки за допомогою нього об'єкти іменували на честь святих (у перший період) і він слугував потужною ідеологічною зброєю під час епохи тоталітаризму за радянської доби.

Незначного поширення набули відтопонімічний та відетнонімічний принципи номінації, що пояснюється їх специфікою, — обмеженістю можливостей під час найменування об'єктів.

Для кожного періоду розвитку урбанонімії характерні власні мотиваційні ознаки: 1-ий період — сакралізація назв з метою уславлення християнських святих; 2-ий період — відображення у назвах їх автентичності по відношенню до міста. У цей період утворюються назви, пов'язані з торгівлею та обміном у Єлисаветграді, професійні ознаки мешканців міста, що вказують на його фізико-географічні особливості тощо; 3-ий період пов'язаний із комеморіалізацією та ідеологізацією назв у зв'язку з пануючим тоді політичним режимом; протягом 4-го періоду

використовуються переважно комеморіальний мотив номінації з метою увічнення у пам'яті населення імен видатних укр. військових діячів (Богдана Хмельницького, Івана Сірка тощо) і діячів культури і мистецтва (Володимира Винниченка, Василя Стуса, Євгена Маланюка тощо). Досить вдало цей принцип застосовується з метою увічнення пам'яті відомих кіровоградців.

У результаті дослідження структури власних назв встановлено, що в кіровоградському урбаноніміконі переважно функціонували та функціонують однокомпонентні утворення, особливо притаманні відантропонімічним назвам, що являють похідні від прізвищ видатних осіб. Дво- та багатокомпонентні утворення характерні для всіх періодів розвитку урбанонімії міста, що існують у вигляді складених та двохосновних назв переважно апелятивного та відтопонімічного походження.

З'ясовано, що найбільш поширеним в урбанонімії Кіровограда виявився суфіксальний спосіб словотвору з продуктивним суфіксом -ськ-. Він дозволяє утворювати назви від відіменникових апелятивів, іноді з додаванням нумеративу (з метою виділення його з ряду однотипних назв), у результаті чого виникає субстантивований прикметник ґенітивного типу, що виконує функцію називання об'єкта.¹ Поряд з даним способом досить поширеного вжитку набув лексико-семантичний спосіб словотвору, а саме, — його різновид, трансонімізація, адже багато назв утворилося в результаті використання іншої назви, що, фактично, є творенням слова на рівні його семантики (**вулиця Родимцева, вулиця Шевченка**).

Створені з метою систематизації та унаочнення статистичних даних додатки перший та другий дозволили встановити кількісно-процентне співвідношення урбанонімів та прослідкувати динаміку урбанонімії міста протягом XVIII-XX століть. Схематичне зображення системи назв вулиць, що виникли найпершими, а також явище годонімічних комплексів дає можливість з'ясування пануючих на той час принципів та мотивів номінації внутріміських об'єктів, традицій їх найменування, естетичну та практичну цінність для номінації сучасних об'єктів Кіровограда, що, безперечно, підкреслюватиме оригінальність та неповторність міста.

Таким чином, проведене дослідження становить об'єктивну картину динаміки урбанонімії міста Кіровограда, а саме — формування назв вулиць та площ. Дане дослідження конкретизує стан ономастики Кіровограда і може бути використане з метою порівняння з урбанонімією інших міст України, а також творчо продовжене у вигляді дослідження інших шарів місцевої ономастики.

¹ За допомогою цього способу утворилося 340 назв. Наприклад, **вулиця Ярославська, вулиця Черкаська**. (МУМАЕЗВ)

6. Бібліографія

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія. — Ужгород. — 1999. — 112с.
2. Блюміна Т. Болотна: Вулиці старого Єлисаветграда // Нар. слово. — 2000. — 23 березня. — С.4.
3. Блюміна Т. Пашутінська: Вулиці старого Єлисаветграда // Нар. слово. — 2000. — 11 квітня. — С.4.
4. Блюміна Т. Чигиринська: Вулиці старого Єлисаветграда // Нар. слово. — 17 — лютого. — С.4.
5. Босько В. Вулицям Єлисаветграда — українські назви // Нар. слово. — 2000.

6. Босько В. Іванівська: Сучасна вулиця Луначарського // Нар. слово. — 2000. — 2 листопада. — С. 4.
7. Босько В. Спорний монумент // Ведомости. — 1999. — 24 сентября. — С.4.
8. Весь Єлисаветград: Справ. и адреси, кн. на 1911 г. — Єлисаветград, 1911. — С.66.
9. Дніпровський Ю. Вулиця Карла Лібкнехта // Кіровогр. правда. — 1983. — 17 лютого. — С.4.
10. Дніпровський Ю. Путівник. Вулиця Гмирьова // Кіровогр. правда. — 1983. — 20 жовтня. — С.4.
11. Дніпровський Ю. Путівник. Вулиця Компанійця // Кіровогр. правда. — 1983. — 20 січня. — С.4.
12. Дніпровський Ю. Путівник. Вулиця Родімцева // Кіровогр. правда. — 1983. — 13 січня. — С.4.
13. Дніпровський Ю. Путівник. Вулиця Рози Люксембург // Кіровогр. правда. — 1983. — 24 лютого. — С.4.
14. Дніпровський Ю. Путівник. Площа Ленінського комсомолу // Кіровогр. правда. — 1983. — 25 серпня. — С.4.
15. Драга І. Наше місто. Озерна Балка // Вечірня газета. — 1991. — 22 листопада. — С.4.
16. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / Відп. ред. О.С.Стрижак. — К.: Наук, думка, 1985. — У 3-ох томах.
- 17.Єлисавет. Історико-краєзнавчий додаток до газети "Народне слово". — 1993. — 13 травня. — Число 9(24). — С.1-8.
18. Здір Л. Було свято на вулиці "Народного слова" // Нар. слово. — 2000. — 4 листопада. — С. 4.
19. Історія міст і сіл Української РСР. Кіровоградська область / Редакційна колегія: Сиволап Д.С. /гол. ред. // — К., 1972. — 816 с. — С.81-125.
20. Калакуцкая Л.П. Ономастика й норма. — М.: Наука, 1976. — 256с.
21. Карпенко Ю.О. Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору // Мовознавство. — 1992. — Число 4. — С.3-10.
22. Кіровоград. Бізнес-схема. — Львів: Dedra, 2001. (Карта складена за матеріалами підприємства "Аерогеодезія".) (Далі КБС.)
- 23 .Кіровоград. План міста. Масштаб: 1:10000. — К. Головне управління геодезії, картографії та кадастру при кабінеті міністрів України, 1998. (Далі КПМ.)
24. Ковальчук В. Вулиця моя... (Гоголя) // Кіровогр. правда. — 1991. — 28 лютого. — С.3.
- 25.Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник для філологічних факультетів спеціальностей вищих закладів освіти. — К.: Видавничий центр "Академія", 1999. — 288 с. — С.207-256.

26. Кричун Л.П. Морфеміка, словотвір, морфологія у таблицях і схемах: Методичний посібник з курсу "Сучасна українська літературна мова". — Кіровоград: Трелакс, 2000. — 34 с. — С.3.
27. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. — С.46-347; 515-516. (Далі ЛЕС.)
28. Лункан О. Де починається любов до рідного міста — на вулиці Іванівській чи проспекті Сталіна? // Вечірня газета. — 2000. — 24 серпня. — С. 1.
29. Лучик В.В. Автохтонні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя. — Кіровоград. — 1996. — 236 с.
30. Ляшенко Р.О. Мікротопоніми м. Кіровограда: Науково-дослідна робота. — Кіровоград: МАН. — 1997. — 8с.
31. Матеріали управління містобудування, архітектури, екології та земельних відносин при виконавчому комітеті Кіровоградської міської ради. (Далі МУМАЕЗВ).
32. Матівос Ю. Весело, цікаво пройшло свято на вулиці Шевченка // Кіровогр. правда. — 1989. — 25 серпня. — С.3.
33. Матівос Ю. Вулиці нашого дитинства: історія вулиці Леніна // Кіровогр. правда. — 1999. — 10 серпня. — С.3.
34. Матівос Ю. Контрасти старої вулиці: вулиця Декабристів (Інгульська) // Кіровогр. правда. — 2000, — 8 серпня. — С.2.
35. Матівос Ю. Новосілля на вулиці Шефській // Кіровогр. правда. — 1984. — 12 вересня. — С.4.
36. Матівос Ю. Святі тут ні до чого: Краєзнавство: гіпотези, версії, знахідки // Кіровогр. правда. — 2000. — 18 березня.
37. Ноженко В. Наші вулиці. Нижня Пермська-Фісановича // Кіровогр. правда. — 1991. — 31 травня. — С.3.
38. Ножнов. М. Что в названьях улиц наших? // Ведомости. — 1999. — 2 июля. — С.4.
39. Ономастика. Проблемы и методы. (Материалы к XIII международному ономастическому конгрессу.) Сборник обзоров. Серия "Теория и история языкознания". — М., 1978. — 240 с.
40. Пашутин А.Н. Исторический очерк г. Елисаветграда. — Кіровоград, 1992. — 176с.
41. Петренко А. Путівник. Вулиця Володарського // Кіровогр. правда. — 1983. — 27 січня. — С.4.
42. Петренко К. Площа Кірова: погляд у завтра // Кіровогр. Правда. — 1988. — 28 травня. — С.4.
43. Постолай В. Подобиці одного перейменування // Кіровогр. правда. — 1991. — 23 жовтня. — С.4.
44. Решетников В. Вулиця Двірцева // Нар. слово. — 1991. — 19 січня. — С.3.
45. Рябков П.З. Планъ г. Елисаветграда. — Елисаветград: Издание Елисаветградской гор. управы, 1913. (Проектъ названій нових улицъ, утвержденный Елисаветгр. Гор. Думой въ

засіданні своєму, що відбувся 25 листопада 1911 г.)

46. Словник іноземних слів / За ред. О.С.Мельничука. — К.: Гол. Ред. УРЕ, 1977. — 757 с. — С.19; 691.

47. Соколов В. Я живу на вулиці О.Гончара... // Літ. Україна. — 2000. — 11 травня. — С.45.

48. Станиславский А.И. Планировка и застройка городов Украины. — К., 1979.

49. Степанов Е.М. Фактори формування одеської урбанотопонімії // Записки з ономастики. Випуск 4. Збірник наукових праць. Одеса: Астропринт. — 2000. — С. 12-23.

50. Суперанская А.В. Имя — через века и страны / Отв. ред. З.М. Мурзаев; АН СССР. — М.: Наука, 1961. — 192 с.

51. Суперанская А.В. Как вас зовут? Где вы живете? — М.: Наука. — 1961. — 96 с.

52. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. — М.: Наука. — 1973. — 368с.

53. Суперанская А.В. Общая терминология: Вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. Отв. ред. Т. Л. Канделаки. АН СССР, Ин-т языкознания. — М.: Наука, 1989.

54. Суперанская А.В. Структура имени собственного (фонология и морфология). — М.: Наука, 1964. — 208 с.

55. Суперанская А.В. Что такое топонимика? / Отв. ред. Г.В.Степанов. — М.: Наука, 1985. — 182 с.

56. Тимофеенко В.И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII века. — К.: Наук, думка, 1984. — 219 с. — С.123-125.

57. Тригуб Л.Г., Билюк А.В. Принципы наименования улиц г. Николаева // Питання ономастики Південної України. — К.: Наук, думка. — 1974. — С.134-137.

58. Український Радянський Енциклопедичний Словник в 3-ох томах / М.П.Бажан (гол. ред.), І.К.Білодід та ін. — К.: Гол. Ред. УРЕ АН УРСР. 1966 (Т.1), 1967 (Т.2), 1968 (Т.3). — 856 с. Далі (УРЕС.)

59. Центр г. Кировограда. Путеводитель: Старый Елисаветград.

60. Шляховой К. История в каждом имени: Крепость Св. Елисаветы и улицы нашего города // Ведомости. — 1999. — 24 сентября. — С.4-5.

61. Шульга М. Михайлівська: Вулиці старого Єлисаветграда // Нар. слово. — 2000. — 8 серпня. — С.4.

7. Список умовних скорочень

Авт. версія — авторська версія

Блюміна, 2 — див. Розділ 6, с. 48

Блюміна, 3 — див. Розділ 6, с. 48

Блюміна, 4 — див. Розділ 6, с. 48
Босько, 5 — див. розділ 6, с. 48
Босько, 6 — див. Розділ 6, с. 48
Дніпровський — див. розділ 6, с. 48
Здір, 18 — див. розділ 6, с. 49
Карпенко, 21 — див. розділ 6, с. 49
МЕ. — Інформацію отримано в результаті місцевої експедиції
МУМАЕЗВ — Міністерське управління містобудування, архітектури, екології та земельних відносин при виконкомі Кіровоградської міськ. ради
Ноженко, 37 — див. Розділ 6, с. 50
нім. — німецька мова
Пашутін, 40 — див. розділ 6, с. 50
рос. — російська мова
Рябков, 45 — див. Розділ 6, с. 50
Суперанская, 50 — див. Розділ 6, с. 51
Суперанская, 51 — див. Розділ 6, с. 51
Суперанская, 52 — див. розділ 6, с. 51
Суперанская, 53 — див. розділ 6, с. 51
Суперанская, 54 — див. розділ 6, с. 51
Суперанская, 55 — див. розділ 6, с. 51
Тимофеєнко, 56 — див. розділ 6, с. 51
Тригуб, 57 — див. розділ 6, с. 51
укр. — українська мова
УРЕС — Український радянський Енциклопедичний Словник
Шляховой, 60 — розділ 6, с. 51

8. Алфавітний покажчик назв

Абаканський пров.
Абрамовський пер.
Авіаційна вул.
Автолюбителів вул.
Аджамська вул.
Аджамський пров.
Аджамський проїзд
Аерофлотська вул.
Азовський пров.
Азовський тупик
Айвазовського вул.
Айвазовського пров.
Акимівський пров.
Акмалінська вул.
Аксомкіної вул.
Александровська вул.
Алексея, Св., комплекс годонимический

Алексеевська вул.
Алтайський пров.

Бабушкіна вул.
Богратіона вул.
Бажана М.П. вул.
Баженова вул.
Байкальська вул.
Балашівська вул.
Балківський пров.
Балтійська вул.
Баненая площадь
Банний пер.
Барболіна вул.
Батарейна вул.
Батарейний пров.
Батумський пров.
Баймана вул.
Баумана пров.
Башкирська вул.

А

Амурська вул.
Ананіївський пров.
Ананіївський тупик
Адрея Первозванного, Св., комплекс годон.
Андріївська вул.
Андріївський пров.
Андріївський тупик
Анненская ул.
Антонова вул.
Армійський пров.
Армійський тупик
Арнаутівський пров.
Артема вул.
Артилерійський пров.
Артилерійський 1-ий пров.
Артилерійський 2-ий пров.
Архангела Михайла, Св. Архистратига,
комплекс годонимический
Архангельський пров.

Б

Белінського вул.
Беляєва вул.
Біанська набережна вул.
Біанський тупик
Білоруський пров.
Бобринецький пров.
Бобринецький тупик
Бобринецкая ул.
Богадельная ул.
Богуна Івана вул.
Боженка пров.
Болотная ул.
Больничная ул.
Большая Быковская ул.
Большая-Мещанская ул.
Большая Перспективная ул.
Бородінський пров.

Берегова вул.
Береговий пров.
Береговий тупик
Бережинська вул.
Бережинський 1-ий пров.
Бережний пров.
Березівський пров.
Березова вул.
Береславская ул.
Береславський пров.
Береславський тупик
Бехтерева пров.
Бедный пер.
Бедного Дем'яна вул.
Безпоповская ул.
Белгородська вул.

Василевської Ванди вул.
Василини вул.
Василівський пров.
Васильківського С. вул.
Васильківського С. пров.
Васильевская-Безпоповкая ул.
Васнецова вул.
Васнецова пров.
Варшавська вул.
Васильевский пер.
Ватутіна вул.
Ватутіна пров.
Ватутіна проїзд
Ватутіна тупик
Великовисківський пров.
Велика Перська вул.
Вербицького М. вул.
Вербицького М. пров.
Верещагина С. ул.
Верхнедонская ул.
Верхнестепная ул.
Верхній тупик
Верхній Степовий пров.
Верхня вул.
Верхня Биківська вул.

Ботанічний пров.
Бруатиславська вул.
Братиславський пров.
Братиславський 2-ий пров.
Братська вул.
Брестська вул.
Брикетная ул.
Брянська вул.
Будівельників вул.
Будівельників пров.
Будьонного вул.
Будьонного пров.
Бульварная ул.
Буровугільна вул.
Бутовського пров.
Бур'янової Олени вул.

В

Виставочний пров.
Витязівський пров.
Вишнева вул.
Вишневий пров.
Вишні Остапа пров.
Вишняківський пров.
Відбійний пров.
Військовий пров.
Вільний пров.
Вінницька вул.
Вітебська вул.
Вітебський пров.
Вовчка Марка вул.
Водогінна вул.
Водозбірний пров.
Водоп'янова вул.
Водостічний пров.
Водяний пров.
Вознесенская ул.
Вокзальная ул.
Волгоградська вул.
Волинська вул.
Волкова вул.
Волгодська вул.
Володарського вул.

Верхній Баківський тупик
Верхня Прирічна вул.
Верхня П'ятихатська вул.
Верхньовеселий пров.
Веселий пров.
Весняний тупик
Выгонная ул.
Винниченка просп.
Виноградний пров.
Виставочная вул.

Габдрахманова вул.
Габдрахманова пров.
Гагаріна вул.
Гайдамацький пров.
Гайдара вул.
Галушкіна вул.
Гастелло, льотчика пров.
Гаубичний пров.
Гаубичний тупик
Героїв Сталінграда вул.
Герцена вул.
Герцена пров.
Гідросилівська вул.
Гірський пров.
Глазунова вул.
Глибка вул.
Глиняна вул.
Глінки вул.
Глухий пров.
Гмирьова вул.
Горова Маршала вул.
Горова Маршала пров.
Гоголя вул.
Гоголя пров.

Давидовський пров.
Дагестанська вул.
Дагестанський пров.
Дагестанський тупик

Володимирська вул.
Воровського вул.
Воронезька вул.
Воронцовська вул.
Воронцовський пров.
Воронцовський проїзд
Воронцовський тупик
8-ого Березня вул.
Врубеля О. вул.
Вузький пров.

Г

Голубий пров.
Горіхова вул.
Городній пров.
Городской бульвар
Горохова пров.
Горького вул.
Госпітальний 1-ий пров.
Госпітальний 2-ий пров.
Госпітальний 3-ій пров.
Гранітна вул.
Гранітний пров.
Грибоедова пров.
Григоровича В. вул.
Григоровича В. пров.
Гризодубової пров.
Грозненський пров.
Громадянський пров.
Громадянський пров.
Громової Уляни вул.
Грузовий двір вул.
Грушевського вул.
Грязная ул.
Гулака-Артемовського пров.
Гуляницького вул.

Д

Дніпровська вул.
Дніпровський пров.
Добровольського вул.
Добролюбова вул.

Дагестанський тупик
Далекий пров.
Далекосхідна вул.
Дарвіна вул.
Дачний бульвар
Дачний пров.
Дачная ул.
Дворцова вул.
9-ого Січня вул.
Декабристів вул.
Декабристів площа
Декабристів пров.
Делегатська вул.
Делегатський пров.
Десантників вул.
Дегтярьова вул.
Дегтярьова пров.
Дзержинського вул.
Димитрова вул.

Експериментальний пров.
Енгельса вул.
Енгельса пров.
Ентузіастів вул.
Енергетиків, пров.

Жадова генерала вул.
Жданова ул.
Желябова вул.
Житомирська вул.
Жовтневий пров.
Жовтневої революції вул.

Завадівська вул.
Завадівський пров.
Заводська вул.
Заводський пров.
Заводський 2-ий пров.
Загорська вул.

Добролюбова пров.
Долгорукого пров.
Донецька вул.
Донський пров.
Донського Дмитра вул.
Донського Дмитра пров.
Дорошенка П. вул.
Достоевського А., архітектора, вул.
Достоевського пров.
Дружби вул.
Дружби пров.
Дружби Народів площа
Дубініна Володі вул.
Думской переулок
Дунаєвського пров.
Дунайська вул.
Дунайський пров.
Дундича Олеко вул.
Духовний пер.

Е

Ерделі Ксені(ї) вул.
Єгорова вул.
Екатерининская ул.
Екатерины, Св., комплекс годонимический

Ж

Желтовського пров.
Жуковського вул.
Журбинського Григорія вул.
Журбинського Григорія пров.
Журливої Олени вул.

З

Зарічна вул.
Зарічний пров.
Заслонова Костянтина вул.
Заслонова Костянтина пров.
Залсонова Костянтина тупик
Західний пров.

Загінний пров.
Закарпатська вул.
Залізнична вул.
Залізнична 1-а вул.
Залізнична 2-а вул.
Залізничний пров.
Заміська вул.
Заньковецької Марії вул.
Запорозька вул.
Запорозький пров.

Іванівський пров.
Ивановская (Иоанновская) ул.
Ізмаїльська вул.
Ізмаїльський пров.
Інгульська вул.
Інгульський пров.
Інгульська Набережна вул.

Кабардинський пров.
Кавалерийская ул.
Кавказька вул.
Кавказька Площа вул.
Казанська вул.
Калинова вул.
Калініна вул.
Калншевського П. вул.
Калужька вул.
Каляєва вул.
Каменева ул.
Канатна вул.
Канізька вул.
Карабінерна вул.
Карбишева вул.
Кар'єрний пров.
Кар'єрний тупик
Карпатська вул.
Крапаський пров.
Карусельна вул.
Карусельний пров.

Звенигородська вул.
Зелена вул.
Зелений пров.
Зеленогірська вул.
Земская ул.
Зиновьева ул.
Зінченка вул.
Знам'янський пров.
Зоряна вул.

I

Індустріальна вул.
Інженерів просп.
Інженерна вул.
Інтернаціональна вул.
Ініціативний пров.
Инициативная ул.
Іжакевича І. художника пров.

K

Комунальний пров.
Комуністичний просп.
Кондратюка М. вул.
Кондратюка М. пров.
Конная прощаць
Конєва Маршала вул.
Кооперативний пров.
Короленка вул.
Короленка пров.
Короленка пров.
Корольова академіка вул.
Короткий пров.
Косий В'їзд пров.
Космодем'янської Зої вул.
Косокутний пров.
Костельная ул.
Костапальная ул.
Костромська вул.
Котляревського вул.
Котляревського пров.
Котовського вул.

Каспійський пров.
Катрановская площадь
Катранівський пров.
Каховська вул.
Качельный пер.
Каштанова вул.
Керченська вул.
Керченський пров.
Керченський пров.
Київська вул.
Київський пров.
Київський тупик
Кирпичний пров.
Кирпичний тупик
Кишинівська вул.
Кільцева вул.
Кільцевий пров.
Кінний пров.
Кирасирский пер.
Кірова вул.
Кірова площа
Кіровоградська вул.
Клинцівський пров.
Клинцовская ул.
Кобилянської Ольги вул.
Кобилянської Ольги пров.
Ковалевский бульвар
Ковалівський пров.
Ковпака вул.
Ковпака пров.
Козакова вул.
Козацька вул.
Козацький пров.
Козачий пров.
Коласа Якуба вул.
Колгоспна вул.
Колгоспний пров.
Колгоспний 1-ий пров.
Колінчатий пров.
Колодязна вул.
Комарова вул.
Комінтерна вул.

Котовського пров.
Коцюбинського вул.
Коцюбинського пров.
Кочерещенка Григорія вул.
Кошового Олега вул.
Крайова вул.
Красіна вул.
Краснодарська вул.
Краснодомська вул.
Краснодонський пров.
Краснопресненська вул.
Красносільська вул.
Красноярська вул.
Кременчузька вул.
Крепостная площадь
Крестовоздвиженская ул.
Криворізька вул.
Крилова пров.
Кримська вул.
Кримський пров.
Кримський пров.
Криничувата вул.
Криничуватий пров.
Кріпосний пров.
Кронштадський пров.
Кропоткіна вул.
Кропивницького пров.
Крупской Н.К. ул.
Крутий пров.
Кузнецова ул.
Кузнецкая ул.
Куйбишева вул.
Кулібіна вул.
Купеческая ул.
Курганна вул.
Курінний пров.
Куроп'ятникова вул.
Курортна вул.
Курортний пров.
Курський пров.
Курський тупик
Курчатова вул.

Комінтерна пров.
Компанийца ул.
Компаніївський пров.
Комсомольська вул.
Комунальна вул.

Кутузова вул.
Куцівський пров.
Кущевская площадь
Кущевский пер.

Лазо вул.
Лазо пров.
Ламаний пров.
Лахманна Петра вул.
Лахмана Петра пров.
Лебедєва вул.
Леваневського вул.
Левченка Петра вул.
Лелеківська вул.
Лелеківський 1-ий пров.
Лелеківський 2-ий пров.
Лелеківський 3-ий пров.
Леніна вул.
Ленінградська вул.
Ленинського комсомола площа
Лєрмонтова вул.
Ливарна вул.
Лисенка вул.
Либкнехта Карла ул.
Лісний пров.
Лінія 1-а вул.

Мазепи Івана вул.
Макаренка пров.
Макарова адмірала вул.
Маланюка Євгена вул.
Малая-Мещанская ул.
Малий пров.
Малинова вул.
Малкожский пер.
Маріупольська вул.
Маріупольський пров.
Маріупольський 1-ий пров.
Маріупольський 2-ий пров.
Маріупольський 3-ий пров.
Маріупольський 4-ий пров.
Маріупольський 5-ий пров.
Маріупольський 6-ий пров.
Маркса Карла вул.
Маршейдерський пров.

Л

Лінія 2-а вул.
Лінія 3-а вул.
Лінія 4-а вул.
Лінія 5-а вул.
Лінія 6-а вул.
Лінія 7-а вул.
Лінія 8-а вул.
Лінія 9-а вул.
Лінія 10-а вул.
Лісопаркова вул.
Лозовий пров.
Ломоносова вул.
Луганська вул.
Луговий пров.
Луговий 1-ий пров.
Луговий 2-ий пров.
Луначарського вул.
Львівська вул.
Львівський пров.
Львівський пров.

М

Мирний пров.
Мирний тупик
Миру вул.
Миру тупик
Млиновий пров.
Мініна вул.
Мініна пров.
Мінська вул.
Мінський пров.
Мінський тупик
Миргородская ул.
Михайловская ул.
Міцкевича Адама вул.
Мічуріна вул.
Можайського вул.
Молодіжна вул.
Молодіжна вул.
Молодогвардійський пров.

Масляниківський пров.
Матвієнка вул.
Матросова Олександра вул.
Матросова Олександра пров.
Маяковського вул.
Медведєва вул.
Межевой бульвар
Межовий бульвар вул.
Мелітопольська вул.
Мельничний пер.
Менделєєва вул.
Металургів вул.
Мечникова вул.
Микитенка вул.
Миколаївська вул.
Миргородський пров.

Набережна вул.
Народна вул.
“Народного слова” вул.
Нахімова вул.
Невская ул.
Невского Александра, князя, Св., комплекс годон.
Нейгауза вул.
Некрасова вул.
Нестерова пров.
Нижнебыковская ул.
Нижнедонская ул.
Нижнепермская ул.
Нижня вул.
Нижня Прирічна вул.
Нижня П’ятихатська вул.
Никанорівський пров.
Никаноровская ул.
Николаєвская ул.
Нікопольська вул.
Нікопольський пров.

Обознівська вул.

Молотова ул.
Морозова Павлика вул.
Морська вул.
Морський пров.
Московська вул.
Московская-Перспективная ул.
Московський пров.
Московський тупик
Мотокросна вул.
Мотокросний пров.
Мурашка Олександра вул.
Мурманська вул.
Мурманський пров.
Мухіної пров.
Мясной пер.

Н

Новгородська вул.
Новгородський пер.
Новгородський 1-ий пров.
Новгородський 2-ий пров.
Новгородський проїзд
Новгородський тупик

Новий пров.
Новий тупик
Новозаводська вул.
Новозаводський пров.
Новоросійська вул.
Новоросійський пров.
Новоросійський пров.
Ново-Слобідська вул.
Новоселівська вул.
Новоселівський пров.
Новоселівський пров.
Новосибірська вул.
Новоукраїнський пров.

О

Олександрійське шосе

Обознівський пров.
Обривний пров.
Об'їзний пров.
Овражна вул.
Овражний тупик
Одесский пер.
Одеська вул.
Озерна Балка вул.
Озерний пров.
Озерний тупик
Окружний пров.
Олександрійська вул.
Олександрійський пров.
Олександрійський тупик

Павлова вул.
Павловская ул.
Палоградська вул.
Палоградський пров.
Паладина ул.
Палія Семена вул.
Панфіловців вул.
Панфьорова вул.
Паризької Комуни вул.
Паризької Комуни пров.
Паркова вул.
Партизанська вул.
Пархоменка вул.
Пархоменка пров.
Пацаєва вул.
Пашутіна вул.
Пашутінська вул.
Перекопський пров.
Перемоги пров.
Перемоги просп.
1-ого Січня пров.
Першотравнева вул.
Першотравней пров.
Песчаный пер.
Петра, Св., комплекс годонимический
Петровського вул.

Олексіївський пров.
Ольвіопольська вул.
Олімпійська вул.
Омська вул.
Орджонікідзе вул.
Осипенко вул.
Османский бульвар
Остень-Сакена Д.Е. ул.
Острівська (Островського) вул.
Отровский пер.
Осмьоркіна О. вул.
Очаківська вул.
Очаківський пров.

П

Північний пров.
Підлісний проїзд
Піонерська вул.
Піонерський пров.
Пиховская-Донская ул.
Піший пров.
Плетений пров.
Площадь для народных увеселений и игр
Пляжна вул.
Повітрянофлотська вул.
Повітрянофлотський пров.
Подільський пров.
Пожарського вул.
Покаржевського Петра вул.
Покаржевського Петра пров.
Покровська вул.
Покровський пров.
Полевая ул.
Ползунова вул.
Полицейский пер.
Полтавська вул.
Полтавський пров.
Полтавський тупик
Полтавський тупик
Полтавський тупик
Полярна вул.

Петровського пров.
Петровського проїзд
Петровського тупик
Петровская ул.
Петропавловская площадь
Петропавловская ул.
Печаті пров.
Печерська вул.
Пиманенка М. пров.
Пирогова вул.
Потемкинская ул.
Поштовий пров.
Правди пров.
Пражская ул.
Преображенская вул.
Прлуцька вул.
Приміська вул.
Приморський пров.
Приморський 1-ий пров.
Приморський 2-й пров.
Прирічний тупик
Прислотинская ул.
Прогонная ул.
Південний пров.
Північна вул.

Радіальний 1-й пров.
Радіальний 2-й пров.
Радіо пров.
Радищева вул.
Радянська вул.
Разіна Степана вул.
Разіна Степана пров.
Районна вул.
Репіна вул.
Рибальський пров.
Рибачий пров.
Рівненська вул.

Савиновський тупик

Поперечна 1-а вул.
Поперечна 2-а вул.
Попова космонавта вул.
Попова пров.
Поповича вул.
Поповича пров.
Посадочна вул.
Пролетарська вул.
Промислова вул.
Промисловий просп.
Прорізний пров.
Профінтерну вул.
Профспілкова вул.
Прямий пров.
Пугачова вул.
Пугачова пров.
Пушкіна вул.
Пушкіна пров.
Пшенична вул.
50-и років Жовтня вул.
50-и років Радянської Армії вул.
П'ятирічки 1-ої вул.
П'ятирічки 2-ої вул.
П'ятирічки 3-ої вул.
Пятихатская ул.

Р

Рівненський пров.
Річковий пров.
Робоча вул.
Родимцева генерала вул.
Родникова вул.
Родниковий пров.
Родниковий тупик
Роздільний 1-й пров.
Роздільний 2-й пров.
Ростовський пров.
Руднева пров.
Рязанська вул.

С

Слов'янський тупик

Садова вул.
Садовий пров.
Сакко і Ванцетті вул.
Салганний пров.
Салтикова-Щедріна вул.
Салтикова-Щедріна пров.
Санаторний пров.
Саратовська вул.
Свердлова вул.
Свердлова пров.
Світла вул.
Світлий пров.
Світловодська вул.
Світлогорська вул.
Світлогорська 1-а вул.
Світлогорська 2-а вул.
Світлогорський пров.
Світлогорський тупик
Свободи вул.
Севастопольська вул.
Севастопольський пров.
Семенівський пров.
Середній пров.
Середній в'їзд пров.
Середня П'ятихатська вул.
Сєдова вул.
Сєдова пров.
Семейный пер.
Сенная площадь
Сенная ул.
Сєрова вул.
Сибірський пров.
Сиваська вул.
Сільський пров.
Сімферопольська вул.
Сінний пров.
Сірка Івана вул.
Січова вул.
Скелястий пров.
Сковороди вул.
Скотопригонная площадь
Скринченка вул.

Смирнова Юрія пров.
Смоленська вул.
Смоленський пров.
Соборная площадь
Соколовська вул.
Солдатская ул.
Солдатський пров.
Солодка Балка вул.
Сонячний пров.
40-а років Жовтня вул.
40-а років Перемоги вул.
40-а років Радянської Армії вул.
40-а років України вул.
40-а років України пров.
Сосновий пров.
Соціалістична вул.
Соціалістичний пров.
Союзний пров.
Спаський пров.
Спортивная ул
Спренжина вул.
Спускний пров.
Средняя ул.
Стадіонний тупик
Станіславська вул.
Старицького вул.
Ствольна вул.
Степанова вул.
Степняка-Кравчинського вул.
Степовий пров.
Степовий тупик
Студентський пров.
Стуса Василя вул.
Суворова вул.
Суворова пров.
Суворовський бульвар
Сугаклейская ул.
Сулими П. вул
Сумська вул.
Сурикова вул.
Сурикова пров.
Сухомлинського пров.

Скульського вул.
Слави вул.
Славний пров.
Слов'янський пров.

Таврійська вул.
Таврическая 1-я ул.
Таврическая 2-я ул.
Таврическая 3-я ул.
Таврическая 4-я ул.
Таврическая 5-я ул.
Таврическая 6-я ул.
Таврическая 7-я ул.
Таврическая 8-я ул.
Таврійський пров.
Тамбовська вул.
Тарана вул.
Театральний пер.
Тельмана вул.
Теплична вул.
Тепличний пров.
Терешкової Валентини вул.
Тернопільська вул.
Тираспольський пров.
Титова пров.
Тиха вул.
Тихий пров.

Українки Лесі вул.
Ударна вул.
Українська вул.
Український пров.
Ульянової Марії вул.
Ульяновська вул.
Уральський пров.
Уральський тупик
Урицького вул.

Фадєєва вул.

Сухумська вул.
Східна вул.
Східний пров.

Т

Тимірязєва вул.
Тимірязєва пров.
Тінистий проїзд
Тобілевича вул.
Товариський пров.
Товарний пров.
Толбухіна вул.
Толбухіна пров.
Толстого вул.
Тольятті Пальміро вул.
Томпа Яна ул.
Тореза М. вул.
Травневий пров.
Тракторний пров.
Транспортная ул.
3-го Вересня пров.
Трикутна вул.
Троцького ул.
Тульська вул.
Тургенєва вул.
Туркенича вул.
Тюленіна Сергія вул.

У

Урицького пров.
Урожайна вул.
Успенская ул.
Успенського пров.
Усурійський пров.
Уфимская ул.
Училищний пров.
Ушакова вул.
Ушинського пров.

Ф

Фонтанная ул.

Фізкультурний пров.
Філатова вул.
Фісановича вул.
Фісановича пров.

Хабаровська вул.
Халтуріна вул.
Халтуріна пров.
Харківська вул.
Харківський пров.

Цвіточна вул.
Центральний пров.
Церковная ул
Цеткин Клари ул.

Чайкіної Лізи вул.
Чайковського вул.
Чайковського пров.
Чапаєва вул.
Чапаєвський пров.
Челюскінців пров.
Червоний пров.
Червоноармійська вул.
Червоногвардійська вул.
Червоногірська вул.
Червонозорівська вул.
Червонозорівський пров.
Червоносільська вул.
Червонофлотська вул.
Черемшини Марка вул.

Шатила вул.
Шаховий пров.
Шахтарська вул.
Шахтарський пров.
Шевченка вул.
Шевченка пров.

Франка Івана вул.
Франка Івана пров.
Фрунзе вул.
Фурманова вул.

Х

Херсонська вул.
Херсонський пров.
Хмельницького Богдана вул.
Хмельницького Богдана площа

Ц

Цеховий пров.
Цілинна вул.
Ціолковського вул.

Ч

Черкаська вул.
Черкаський пров.
Чернишевського вул.
Чернишевського пров.
Чернишова вул.
Чернігівська вул.
Черняхівський пров.
Чехова вул.
Чечерський пер.
Чигиринська вул.
Чкалова вул.
Чорноморська вул.
Чубинського Петра вул.
Чугуєвська вул.

Ш

Шканди вул.
Шкільна вул.
Шкільний 1-й пров.
Шкільний 2-й пров.
Шмідта вул.
Шосейний пров.

Шишкіна вул.
Шишкіна пров.

Шумілова генерала вул.

Щербаковський пров.

Щ

Щорса вул.

Юри Гната пров.

Ю

Яблуневий пров.
Яворницького вул.
Ялтинська вул.
Яновського вул.
Ярмарочная площадь

Я

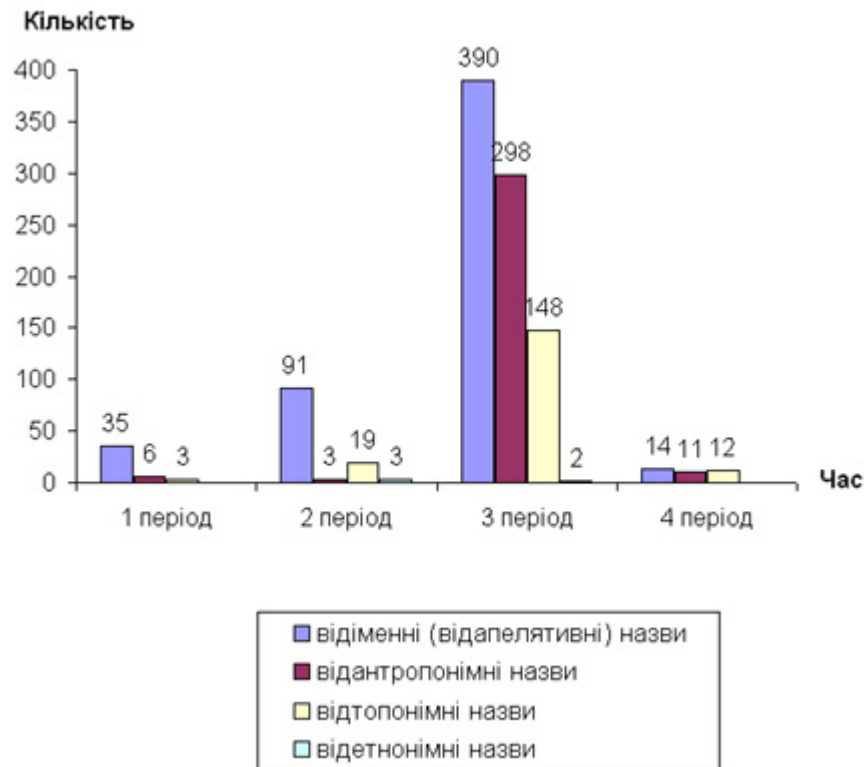
Ярмарочный бульвар
Ярославська вул.
Ярошенка художника вул.
Ястребова В. вул.
Ястребова В. пров.

9. Додатки

Додаток 1. Зведена таблиця кількісного та процентного співвідношення урбанонімів протягом розвитку міста (у період з др. пол. XVIII ст. до 90-х рр. XX ст.)

№ п/п	Групи слів за принципом номінації	Відіменні урбаноніми		Антропоурбаноніми		Топоурбаноніми		Етноурбаноніми		Разом	
		Кількість	В %	Кількість	В %	Кількість	В %	Кількість	В %	Кількість	В %
	Класи слів за мотивацією										
1.	Найбільш вагома ознака чи об'єкт, що виділяють вул. з ряду ін.	29,4	29,08	—	—	180	17,8	5	0,5	479	47,3
2.	Видатні іст. події, організації, на честь яких наймен. об'єкт	38	3,75	—	—	—	—	—	—	38	3,75
3.	В залежності від їх стану відносно ін. значимих об'єктів	69	6,82	—	—	—	—	—	—	69	6,82
4.	За професійними ознаками	36	3,56	—	—	—	—	—	—	36	3,56
5.	Назви, пов'язані з культом (сакральні)	25	2,47	6	0,59	—	—	—	—	31	3,06
6.	Назви, пов'язані з торгівлею та обміном	8	0,79	—	—	—	—	—	—	8	0,79
7.	Назви, що їх отримали вул. за військовими спорудами, що знах. тут	19	1,87	—	—	—	—	—	—	19	1,87
8.	Словосполучення з називним значенням	1	0,09	—	—	—	—	—	—	1	0,09
9.	Назви з числовим елементом	18	1,78	—	—	—	—	—	—	18	1,78
10.	На честь основоположників марксизму-ленінізму	—	—	4	0,39	—	—	—	—	4	0,39
11.	На честь видатних парт. та держ. діячів Рад. Союзу	—	—	19	1,87	—	—	—	—	19	1,87
12.	На честь видатних діячів світового революц. руху	—	—	7	0,69	—	—	—	—	7	0,69
13.	На честь героїв громад, війни та ВВВ	—	—	41	4,05	—	—	—	—	41	4,05
14.	На честь діячів науки і культури світу	—	—	108	10,68	—	—	—	—	108	10,68
15.	На честь видатних рад. митців та іст. осіб	—	—	54	5,34	—	—	—	—	54	5,34
16.	На честь укр. діячів культури та мистецтва; іст. осіб	—	—	78	7,71	—	—	—	—	78	7,71
Всього		508	50,25	318	31,45	180	17,8	5	95	1011	100

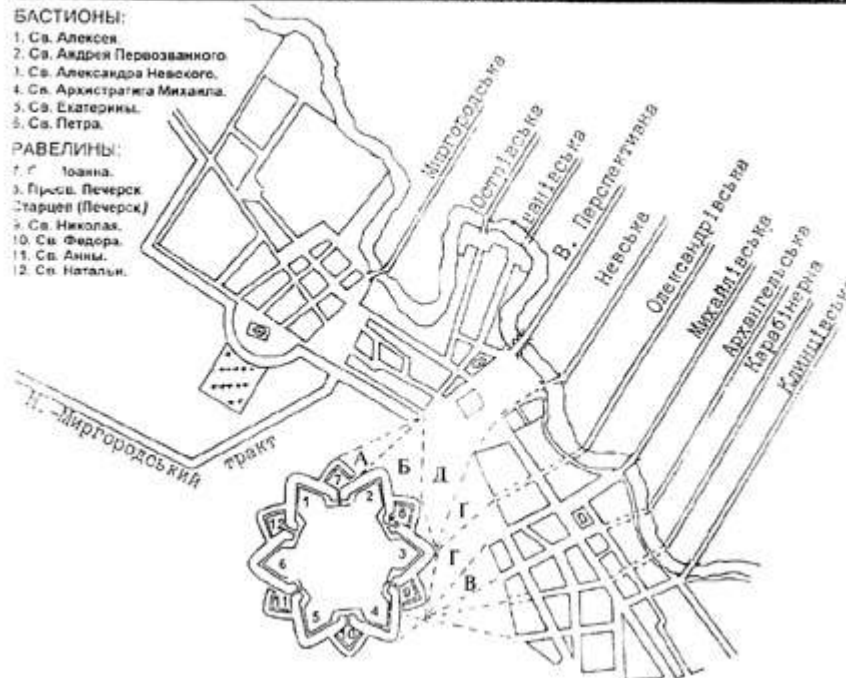
Додаток 2. Графік із зображенням динаміки урбанонімії міста у вигляді блоків

Інформація на графіку ясно показує стан урбанонімікону міста Кіровограда в той чи інший період його розвитку. Ми бачимо, що найбільш стрімкими темпами назви формувалися в середині ХХ століття, і основа місцевого урбанонімікону — це назви радянської доби. Розвивається він і на сучасному етапі. 37 назв, що виникли в пострадянський період, не несуть ідеологічного навантаження, а основна вага лексики — це відіменні (відапелятивні назви), як і в попередні періоди. Необхідно зазначити, що процес формування урбанонімікону Кіровограда у теперішній час відбувається інтенсивно.

Додаток 3. Схематичне зображення шляху виникнення перших назв вулиць м. Кіровограда (Єлисаветграда) за К. Шляховим (др. пол. ХVІІІ ст.)

Крепость Св. Елисаветы и улицы нашего города

- А.** Олексія, Св., годонімічний комплекс;
- Б.** Андрія Первозванного, Св., годонімічний комплекс;
- В.** Архангела Михаїла, Св. Архистратига, годонімічний комплекс;
- Г.** Катерини, Св., годонімічний комплекс;
- Ґ.** Петра, Св., годонімічний комплекс;
- Д.** Невського Олександра, Св., князя, годонімічний комплекс.